

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН 2026 ОНЫ
ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ТАНИЛЦУУЛГА**

Улаанбаатар хот
2026 он

АГУУЛГА

МОНГОЛ УЛСЫН 2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛЫН ОНЦЛОГ, БАРИМТЛАХ БОДЛОГО, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛ.....	5
I БҮЛЭГ: МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ, ЦААШДЫН ЧИГ ХАНДЛАГА.....	10
1.1. Дэлхийн эдийн засгийн төлөв байдал	10
1.2. Түүхий эдийн зах зээлийн хандлага	11
1.3. Монгол Улсын макро эдийн засгийн төлөв байдал.....	13
1.3.1. Макро эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдал.....	13
1.3.2. Макро эдийн засгийн 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл.....	17
II БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ, ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ.....	19
2.1. Төсвийн орлого.....	19
2.2. Төсвийн урсгал зардал.....	19
2.3. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон гадаад зээл, тусламж	20
2.3.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт	20
2.3.2. Гадаад зээл, тусламж	22
2.4. Засгийн газрын өр	24
III БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛЫН ТӨСӨЛ.....	28
3.1. Төсвийн тодотгол хийх шаардлага, үндэслэл.....	28
3.2. Төсвийн орлого.....	28
3.2.1 Төсвийн орлогын хүлээгдэж буй гүйцэтгэл.....	28
3.2.2 Татварын орлого	28
3.2.3 Татварын бус орлого.....	29
3.2.4 Татварын зарлага	29
3.3. Төсвийн урсгал зардал.....	29
3.3.1. Урсгал зардлын төлөвлөлтөд баримтлах зарчим, бодлого.....	29
3.3.2. Тодотголын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	30
3.4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж болон төр, хувийн хэвшлийн түншлэл.....	35
3.4.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт	35
3.4.2. Гадаад зээл, тусламж	37
3.4.3. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл.....	38
3.5. Орон нутгийн төсөв	40

3.6. Төсвийн гүйцэтгэлд нөлөөлж болзошгүй эрсдэлийн тойм	42
IV БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	44
4.1. Төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлтүүд	44
4.2. Төсвийн тусгай шаардлага	44
4.3. Төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр	45
V БҮЛЭГ: ХАВСРАЛТ	46
5.1. Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн тайлбар	46
5.2. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан хууль тогтоомжийн төсөл	47
5.3. Олон нийтийн хэлэлцүүлэг	47

ХҮСНЭГТ

Хүснэгт 1. Дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн төсөөлөл	10
Хүснэгт 2. Эдийн засгийн өсөлт, салбаруудаар (нэгж хувь)	14
Хүснэгт 3. 2026 оны эхний 7 сарын нэгдсэн төсвийн орлогын гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг).....	19
Хүснэгт 4. 2026 оны эхний 7 сарын нэгдсэн төсвийн урсгал зарлагын гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг)	20
Хүснэгт 5. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслийн төрөл (сая төгрөг).....	20
Хүснэгт 6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл, салбараар (сая төгрөг).....	21
Хүснэгт 7. Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгийн ашиглалт (тэрбум төгрөг)	22
Хүснэгт 8. Гадаад зээл, тусламжийн ашиглалт, салбараар (тэрбум төгрөг)	23
Хүснэгт 9. Засгийн газрын өрийн бүтэц (тэрбум төгрөг).....	24
Хүснэгт 10. Татварын зарлагын төсөөлөл (тэрбум төгрөг)	29
Хүснэгт 11. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, төсвийн ерөнхийлөн захирагчаар (тэрбум төгрөг).....	36
Хүснэгт 12. Гадаад зээл, тусламжийн төсөл хөтөлбөр, хөгжлийн түншээр (тэрбум төгрөг).....	38
Хүснэгт 13. Засгийн газрын гадаад, зээл тусламжийн ашиглалт, 2026 оны тодотгол, тэрбум төгрөг	38
Хүснэгт 14. ТХХТ-ээр хийгдэх төсөл арга хэмжээний мэдээлэл, үе шатаар, тэрбум төгрөг	39
Хүснэгт 15. Аймгуудын санхүүгийн дэмжлэг (сая төгрөг).....	40
Хүснэгт 16. Дээд шатны төсөвт төвлөрүүлэх дүн (сая төгрөг)	41
Хүснэгт 17. Орон нутгийн хөгжлийн сан (сая төгрөг)	41
Хүснэгт 18. Нэгдсэн төсвийн үзүүлэлтүүд (тэрбум төгрөг).....	44
Хүснэгт 19. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн ДНБ-д эзлэх хувь.....	44
Хүснэгт 20. Засгийн газрын өрийн төсөөлөл, нэрлэсэн дүнгээр (ДНБ-д эзлэх хувь)	45

ЗУРАГ

Зураг 1. Дэлхийн доторхой бус байдлын индекс.....	10
Зураг 2. Зэсийн үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/тонн)	11
Зураг 3. Алтны үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/унц)	11
Зураг 4. Төмрийн хүдрийн үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/тонн)	12
Зураг 5. Нүүрсний үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/тонн).....	12
Зураг 6. Газрын тосны үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/баррель).....	13
Зураг 7. Эдийн засгийн өсөлт, бүрэлдэхүүнээр (хувь).....	14
Зураг 8. Жилийн инфляц ба зорилтот түвшин (хувь)	15
Зураг 9. Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт (тэрбум ам.доллар)	16
Зураг 10. Импорт, хэрэглээний зориулалтаар (тэрбум ам.доллар)	16
Зураг 11. Дотоод үнэт цаасны өгөөжийн муруй.....	25

МОНГОЛ УЛСЫН 2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛЫН ОНЦЛОГ, БАРИМТЛАХ БОДЛОГО, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛ

Эдийн засаг, төсвийн нөхцөл байдал ба төсөвт тодотгол хийх шаардлага

Энэ оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 17.3 их наяд төгрөг, төсвийн нийт зарлага 19.5 их наяд төгрөгт, төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал 2.2 их наяд төгрөг буюу батлагдсан дүнгээс даруй 2 дахин өсөөд байна.

Нүүрсний экспорт нэмэгдэж, уул уурхайн салбарын өсөлт харьцангуй тогтвортой байгаа хэдий ч геополитикийн нөхцөл байдлын нөлөөгөөр инфляц өсөж, бөөний болон жижиглэн худалдаа, үйлчилгээний салбарын идэвхжил саарч байгаа нь аж ахуйн нэгжүүдийн борлуулалт, ашигт ажиллагааг бууруулж, улмаар төсвийн орлого төлөвлөсөн хэмжээнээс 1.4 их наяд төгрөгөөр дутуу төвлөрөхөд нөлөөлсөн байна.

Эдийн засаг, нийгмийн өнөөгийн нөхцөл байдал, иргэдийн орлого, амьжиргаанд үүсэж байгаа дарамт, төсөвт учирч болзошгүй эрсдэлийн хариу арга хэмжээг цаг алдалгүй авч хэрэгжүүлэх шаардлага тулгарч байгаа учраас 2026 оны төсвийн тэргүүлэх чиглэлийг цаг үеийн нөхцөлтэй уялдуулан дахин эрэмбэлж, төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2026 оны батлагдсан төсөв хооронд зохицуулалт хийх замаар төсөвт тодотгол хийх шаардлага үүсээд байна.

“Чөлөөль” үндэсний санаачилга

Монгол Улсын Засгийн газраас Монгол Улсын Үндсэн хуульд тунхагласан хүний эрх, эрх чөлөө, эдийн засгийн эрх чөлөөг хангах, Монгол Улсын урт, дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх, эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг дэмжих, шударга өрсөлдөөнийг хамгаалах, технологи, инновацыг хөгжүүлэх, төрийн оролцоог зохистой түвшинд хязгаарлах, өсөлтийн үр өгөөжийг иргэдэд бодитоор хүртээх зорилгоор “Чөлөөль” үндэсний санаачилгыг 2026 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжүүлэхээр баталсан. Тус санаачилгын хүрээнд “Эдийн засгийн чөлөөлөлт”, “Ногоон чөлөөлөлт”, “Авлигын эсрэг чөлөөлөлт”, “Эрх зүйн чөлөөлөлт” гэсэн бодлогын дөрвөн чиглэл, хорин долоон зорилт, тэдгээрийн хүрээнд авч хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөөг тус тус батлан хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тодотголын төсөл нь Засгийн газрын “Чөлөөль” үндэсний санаачилгын үзэл баримтлал, зорилттой нягт уялдаж байгаа бөгөөд энэ хүрээнд тэвчиж болох зардлыг бууруулан, чөлөөлөгдсөн эх үүсвэрийг иргэдийн орлого төрийн үйлчилгээ, эдийн засаг, нийгмийн нэн шаардлагатай дараах бодлогын арга хэмжээнд чиглүүлж байна:

1.Ахмад настны орлогын баталгааг нэмэгдүүлж, тэтгэврийн тогтолцооны шинэчлэлийг эхлүүлнэ

Нийгмийн даатгалын тогтолцоонд олон жил хуримтлагдсан тэнцвэргүй байдлыг үе шаттай арилгаж, илүү олон жил ажиллаж, илүү их шимтгэл төлсөн иргэн илүү өндөр тэтгэвэр авдаг зарчмыг бодитоор хэрэгжүүлж эхэлнэ. Ингэснээр тэтгэврийн хэмжээг ажилласан жил, төлсөн шимтгэлтэй нь илүү нягт уялдуулж, ахмад настны орлогын баталгааг нэмэгдүүлнэ.

Энэхүү зарчмыг бодитоор хэрэгжүүлэх эхний алхам нь олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцооны эхний давхарга болох суурь тэтгэврийг ахмадуудад олгож эхлэх явдал юм. Хэдийгээр нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжоор суурь тэтгэврийг 2027 оноос олгохоор тогтоосон боловч үнийн өсөлт ахмад настны бодит орлогод дарамт учруулж, өвлийн улиралд өрхийн хэрэглээний зардал нэмэгддэгийг харгалзан тэтгэврийн шинэчлэлийн үр өгөөжийг ахмадуудад аль болох эрт хүртээхийг зорьж байна.

Иймд эрэгтэй 60 нас, эмэгтэй 55 нас хүрсэн нийт 435.0 мянган ахмад настанд ажилласан жил, төлсөн шимтгэл болон авч байгаа тэтгэврийн хэмжээнээс хамааран сард 100.0-300.0 мянган төгрөгийн суурь тэтгэврийг 2026 оны 11 дүгээр сараас олгож эхлэхэд шаардагдах 196.3 тэрбум төгрөгийг төсвийн тодотголд тусгана.

2.Төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалин хөлсний зохицуулалтыг жигдрүүлж, салбар хооронд үүссэн цалингийн зөрүүг арилгана.

2026 оны эхнээс боловсролын салбарын цалинг 50 хувь, эрүүл мэндийн салбарын цалинг 30 хувь, шинжлэх ухааны салбарын цалинг 15 хувиар нэмэгдүүлсэн нь төрийн үйлчилгээний салбарын цалингийн өсөлт харилцан адилгүй болгосон. Иймд 2026 оны 11 дүгээр сараас төрийн үйлчилгээний бүх салбарын цалингийн өсөлтийг 2025 оны суурь түвшинтэй харьцуулахад 50 хувьд хүргэж жигдрүүлэх ба үүнд эрүүл мэндийн салбарын цалинг 20 нэгж хувиар, шинжлэх ухааны салбарын ажилтны цалинг 35 нэгж хувиар, бусад төрийн үйлчилгээний цалин хөлсийг 50 нэгж хувиар тус тус нэмэгдүүлэхэд шаардагдах 170.1 тэрбум төгрөгийг төсвийн тодотголд тусгана.

Мөн боловсролын салбарын үндсэн цалинг энэ оны эхнээс 50 хувиар нэмэгдүүлсэн шийдвэрийн бүтэн жилийн санхүүжилтийн дутуу үлдэгдэл болох 674.5 тэрбум төгрөгийг төсөвт тусгаж, тус салбарын 93.5 мянган багш, ажилтны цалин хөлсийг ондоо багтаан бүрэн олгох боломжийг бүрдүүлнэ.

Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарт нэмэгдэл, нэмэгдэл хөлсийг өмнөх цалингийн сууриас тооцож ирсэн ойлгомжгүй зохицуулалтыг бүрэн цэгцэлж, нэмэгдсэн үндсэн цалингаас тооцдог нэгдмэл зарчимд шилжүүлж, төрийн үйлчилгээний албан хаагчдыг цалингийн зөрүү, ойлгомжгүй зохицуулалтаас “чөлөөлж” байна.

3. “Гэрт ойрхон сургууль - хамгийн сайн сургууль” арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

Сургуулийн байршлаас хамааран сургалтын чанар, сургалтын орчин ялгаатай байгаа нь хүүхэд бүр тэгш боловсрол эзэмшихэд саад болж, зарим сургуулийн ачааллыг хэт нэмэгдүүлж байна. Иймд хүүхэд хаана амьдарч байгаагаас үл хамааран чанартай боловсрол эзэмших боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр гэртээ ойр, чанартай сургуульд суралцах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэхэд зориулж 50 тэрбум төгрөг төсөвт тусгана.

Энэхүү хөрөнгөөр ачаалал өндөртэй байршлуудад сургуулийн зориулалттай барилга түрээсэлж, анги танхимыг шинээр тохижуулах, төрөлжсөн ахлах сургуулийг нэмэгдүүлэх, шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмжийн хангалтыг санхүүжүүлнэ. Үүний зэрэгцээ төрийн бус өмчийн сургуулийн ашиглагдаагүй хүчин чадлыг ашиглах, хувьсах зардлын санхүүжилтийг оновчтой хуваарилах зэргээр улсын сургуулийн ачааллыг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

4. Стратегийн зарим барааны нөөц, хангамжийг тогтворжуулна.

Хүн амын хүнсний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, зах зээл дэх үнийн огцом өсөлтөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор стратегийн нөөцийн зарим барааны бүрдүүлэлтэд онцгой анхаарч, агуулахын үлдэгдэл, борлуулалтыг цахимжуулж, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Тухайлбал, иргэдийн хүнсний гол хэрэглээ болсон махны нийлүүлэлтийг тогтвортой байлгаж, улирлын хомсдол болон үнийн огцом өсөлтөөс сэргийлэх зорилгоор дотоодын махны үйлдвэрүүдэд олгох хөнгөлөлттэй зээлийн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

Мөн улаанбуудай, хүнсний ногоо, шатахууны нөөцийг нэмэгдүүлэх зоорь, агуулахын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх хөнгөлөлттэй зээлийг аж нэгжүүдэд олгож, дотоодын хүнсний ногоо, гурилын нөөц, хангамжийг жилийн турш тогтвортой байлгахад анхаарна.

Эдгээр арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд нийт 150.0 тэрбум төгрөгийг төсөвт тусгана.

5. Эрчим хүчний тарифыг нэмэгдүүлэхгүйгээр хангамж, нийлүүлэлтийг тогтворжуулна.

Импортын цахилгааны үнийн өсөлт, эрчим хүчний салбарын бодит өртгийн болон тарифын зөрүүний хэрэглэгчид ногдох ачааллыг бууруулах үүднээс 107.3 тэрбум төгрөгийн татаас олгоно. Үүний зэрэгцээ станц, дамжуулах болон түгээх компаниудын их засвар, зайлшгүй шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлд 92.7 тэрбум төгрөг нэмж төсөвлөнө. Ингэснээр нэг талаас иргэд, аж ахуйн нэгжийг тарифын огцом өсөлтөөс хамгаалж, нөгөө талаас өвлийн оргил ачааллын үед эрчим хүчний системийн найдвартай ажиллагааг хангах боломж бүрдэх болно.

6. Шатахууны нийлүүлэлтийг тогтворжуулж, үнийн өсөлтийг хязгаарлана.

Шатахууны хангамж, нийлүүлэлтийг тогтвортой хадгалах зорилгоор Засгийн газрын 2026 оны 327 дугаар тогтоолоор автобензин, керосин болон газрын тосны үйлдвэрлэлийн зарим дайвар бүтээгдэхүүний импортын гаалийн албан татварыг 2027 оны 2 дугаар сарын 5-ны өдрийг дуустал 0 хувь болгон тогтоож, хилийн боомтоор шатахууныг шуурхай нэвтрүүлэх, тээвэрлэлтийг зохион байгуулах, хадгалах хүчин чадал, багтаамжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна.

Мөн Засгийн газрын 2026 оны 328 дугаар тогтоолоор импортын автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварыг хилийн бүх боомтод 2027 оны 8 дугаар сарын 5-ны өдрийг дуустал 0 төгрөгөөр тогтоож, импортын татварын ачааллыг бууруулах арга хэмжээ авч байна.

7. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлнэ.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх хүрээнд Засгийн газрын 231 дүгээр тогтоолоор 2026 онд хуульд заасан хугацаанд худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулаагүй нийт 252.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсвийг хэмнэлтэд тооцсон. Үүнд гэрээ байгуулаагүй 32 төслийн 118.6 тэрбум төгрөг, багцад хуваарилсан боловч гэрээ байгуулаагүй 103.3 тэрбум төгрөг, худалдан авах ажиллагааны хэмнэлт 29.4 тэрбум төгрөг багтаж байна.

Мөн энэ онд хэрэгжих боломжгүй болон шүүхийн маргаантай 4 төслийн 21.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг зогсооно. Мянганы сорилтын хоёр дахь компакт гэрээний хүрээнд хүлээсэн үүргийн санхүүжилтэд 23.0 тэрбум төгрөг нэмж тусгана. Ингэснээр хөрөнгө оруулалтын зардал цэвэр дүнгээр 249.5 тэрбум төгрөгөөр буурч, 2026 онд 9,798.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 702 төсөл, арга хэмжээнд 3,030.7 тэрбум төгрөг санхүүжүүлнэ.

8. Төрийн өмчит компаниудын үр ашиг, төсөвт төвлөрүүлэх ногдол ашгийг нэмэгдүүлнэ.

Төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгжүүдээс нэгдсэн төсөвт төвлөрүүлэх ногдол ашгийг 1.6 их наяд төгрөгт хүргэнэ. Мөн төрийн 100 хувийн өмчит хөрөнгө оруулалтын санг аж ахуйн нэгжийн хэлбэрээр байгуулж, төрийн өмчит аж ахуй нэгжийн хувьцааны 20-оос доошгүй хувийг тус санд төвлөрүүлнэ.

Сангийн хөрөнгийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх олон улсын мэргэшсэн байгууллагыг нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар сонгож, хөрөнгө оруулалтын сангийн хувьцааг олон улсын нэр хүндтэй хөрөнгийн биржээр дамжуулан арилжаалах бэлтгэлийг хангаж ажиллана.

Энэ хүрээнд төрийн өмчит компанийн хувьцааг үнэт цаасны анхдагч зах зээлд санал болгохгүйгээр арилжаа эрхлэх байгууллагын бүртгэлд бүртгэх, мөн уламжлалт санхүүгийн хэрэгслийг орчин үеийн дэвшилтэт дэд бүтцийг ашиглан олон улсад гарган арилжаалах эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

9.Төсвийн болон гадаад санхүүжилтийн эрсдэлийг бууруулж, санхүүгийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.

Геополитикийн нөхцөл байдлаас шалтгаалсан төсөв, төлбөрийн тэнцэл, гадаад валютын нөөцөд ирэх дарамтыг бууруулах, байгалийн гамшиг болон эдийн засгийн хямралын үед хурдан хугацаанд ашиглах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг баталгаажуулах зорилгоор Азийн хөгжлийн банкнаас 200.0 сая ам.долларын төсвийн дэмжлэгийн зээл болон 250.0 сая ам.доллар хүртэлх нөхцөлт зээлийн шугам байгуулахаар холбогдох гэрээ хэлэлцээрийн төслийг бэлтгээд байна.

Үүнтэй уялдуулж төрийн сангийн мөнгөн хөрөнгийн дутагдлыг нөхөх, Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээг дотоодын эх үүсвэрээс бүрдүүлэх зорилгоор Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжаалах хэмжээг 1.0 их наяд төгрөгөөр нэмэгдүүлнэ.

Гадаад зээлийн ашиглалтыг бууруулахгүй, харин гадаад тусламжийн төслүүдийн хувьд хэрэгжилтийн явц, гэрээний хэрэгжилт, ажлын төлөвлөгөө, бодит санхүүжилтийн хэрэгцээг үндэслэн 50.0 тэрбум төгрөгөөр бууруулж тусгалаа.

10. Төрийн үйл ажиллагаанд хэмнэлт, таналт хийж чөлөөлье санаачилгын арга хэмжээг санхүүжүүлнэ.

Төрийн цэргийн болон тусгай чиг үүргийн байгууллагаас бусад төсвийн байгууллагын тээвэр, шатахуун, томилолт, сургалт, эд хогшил, тавилга, автомашин, урсгал засвар, зөвлөх болон мэргэжлийн үйлчилгээний зардлыг хязгаарлана. Мөн хууль тогтоомжоор заавал олгохоор тогтоогоогүй тэтгэмж, урамшуулал, форум, хурал, баяр ёслол, олон нийтийн арга хэмжээ, сургалт, сурталчилгаа, контент бэлтгэх зэрэг тэвчиж болох зардлыг бууруулна. Түүнчлэн 2026 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн боловч эхлээгүй, энэ онд бодит үр дүн гаргах боломж багатай зарим хөтөлбөр, арга хэмжээний санхүүжилтийг дахин эрэмбэлж бууруулна.

Төсвийн хэмнэлт болон таналтын үр дүнд урсгал зардлаас 433.4 тэрбум, нийслэлийн үнэт цаасны санхүүжилтээс 758.0 тэрбум, хөрөнгийн зардлаас цэвэр дүнгээр 249.5 тэрбум төгрөг буюу нийт 1,440.9 тэрбум төгрөгийг хэмнэнэ. Ийнхүү зайлшгүй хэрэгжүүлэхээс бусад арга хэмжээ, зардлыг он дуустал зогсоож, чөлөөлсөн эх үүсвэрийг иргэдийн орлого, нийгмийн хамгаалал, төрийн үндсэн үйлчилгээнд чиглүүлнэ.

11. Төсвийн шатлал хоорондын нэгдмэл байдлыг хангана.

Орон нутгийн төсвийн урьд оны мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдлээс санхүүжих зардлын гүйцэтгэл төсвийн тусгай шаардлага, төсвийн хүрээний мэдэгдэлд заасан үзүүлэлтүүдийг өөрчлөх хэмжээнд хүргэж байгаа тул нэгдсэн төсвийн сахилга батыг хангуулах зорилгоор орон нутгийн урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих зарлагыг төсвийн хүрээний мэдэгдэл, төсвийн тусгай шаардлагад нийцүүлж тусгана.

I БҮЛЭГ: МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ, ЦААШДЫН ЧИГ ХАНДЛАГА

1.1. Дэлхийн эдийн засгийн төлөв байдал

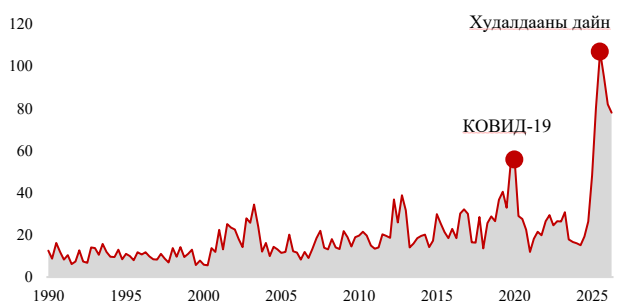
Сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс орнуудад бодлогын болон бүтцийн өөрчлөлтүүд явагдаж, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын урсгал эрчимтэй өөрчлөгдөж буй энэ цаг үед дэлхийн улс төр, эдийн засгийн өрнөлд тодорхой бус байдал эрчимтэй нэмэгдэж байна. ОУВС дэлхийн эдийн засгийн өсөлт 2026 онд 3.0 хувь, 2027 онд 3.4 хувь буюу цар тахлын өмнөх 3.7 хувийн дундаж өсөлтөөс бага байхаар төсөөлж байна. БНХАУ-ын үл хөдлөх салбарын уналт, ОХУ-Украины дайн болон Ойрх Дорнодын тогтворгүй байдал зэрэг эдийн засаг, геополитикийн тогтворгүй байдал зэрэг нь дэлхийн эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлах, инфляцыг өдөөх эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна.

Хүснэгт 1. Дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн төсөөлөл

	2025	2026*	2027*
ОУВС (%)	3.5	3.0	3.4
Дэлхийн банк (%)	2.9	2.5	2.8
OECD (%)	3.4	2.8	3.1

Эх сурвалж: Дэлхийн эдийн засгийн төлөвийн тайлангууд, 2026 оны 6-7 дугаар сар

Зураг 1. Дэлхийн доторхой бус байдлын индекс

Эх сурвалж: World Uncertainty Index

БНХАУ: БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2026 оны эхний хагаст 4.7 хувьд хүрч, тус улсын засгийн газрын зорилтод түвшинд байгаа хэдий ч үл хөдлөх хөрөнгийн салбар уналттай, дотоод эрэлт сул хэвээр байгаа нь эдийн засгийн идэвхжилийг хязгаарлаж байна. Тус улсын засгийн газраас эдийн засгийн идэвхжилийг нэмэгдүүлэх хүрээнд хэрэглээг дэмжихэд чиглэсэн татаас, урамшуулал, татварын дэмжлэгийг хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ 2026 онд төсвийн алдагдлыг ДНБ-ий ойролцоогоор 4 хувьд, засгийн газрын урт хугацаат бондын хэмжээг 1.3 их наяд юань, орон нутгийн бондын хэмжээг 4.4 их наяд юаньд хүргэж тус тус нэмэгдүүлэхээ зарлаад байна. БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлтийг ОУВС 2026 онд 4.6 хувь 2027 онд 4.1 хувь байх төсөөллийг энэ оны 7 дугаар сард зарлаад байна.

ОХУ: Дайнтай холбоотой цэрэг армийн зардлын өсөлтөөс шалтгаалсан төсвийн тэлэлтийн голлох нөлөөгөөр ОХУ-ын эдийн засаг 2024 онд 4.9 хувиар өссөн бол өндөр бодлогын хүү, барууны хориг арга хэмжээ, рублийн ханшийн чангаралт зэргээс шалтгаалан 2025 онд 1.0 хувьд хүрч эрс саарсан байна. ОХУ-ын Төв банкны мэдээлснээр дайнтай холбоотойгоор тус улсын эдийн засагт тогтворгүй байдал үргэлжилсээр 2026 оны эхний хагас жилд эдийн засгийн өсөлт 0.5 хувьд хүрсэн байна. ОХУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2026 онд 1.1 хувь, 2027 онд 1.1 хувь орчимд байна гэж ОУВС тооцоолж байна.

АНУ: Хэрэглээ, хөрөнгө оруулалтын өсөлтийн нөлөөгөөр АНУ-ын эдийн засаг 2025 онд 2.1 хувиар тэлсэн ба 2026 оны эхний хагас жилийн байдлаар өсөлт ойролцоогоор 1.8 хувьд хүрч, дотоод эрэлт харьцангуй тогтвортой байна. ОУВС тус улсын эдийн засгийн 2026 оны

өсөлтийн төсөөллийг 2.3 хувь, 2027 оны өсөлтийн төсөөллийг 2.2 хувь болгож, өмнөх төсөөллийн орчимд хадгалсан байна. АНУ-ын өрнүүлж буй худалдааны дайны улмаас дэлхийн худалдаа, хөрөнгө оруулалтын урсгал хумигдах, инфляц өсөх эрсдэл нэмэгдсээр байна.

Евро бүс: Евро бүсийн эдийн засаг 2026 оны 2 дугаар улиралд өмнөх оны мөн үеэс 1.0 хувиар өслөө. Бүсийн эдийн засгийн 30 орчим хувийг бүрдүүлдэг ХБНГУ-ын эдийн засгийн идэвхжил сул хэвээр байгаа бөгөөд Ирландын эдийн засгийн агшилт, эрчим хүчний үнийн өсөлт зэргээс шалтгаалан бүс нутгийн эдийн засгийн өсөл 2026 онд 0.9 хувьд хүрч, саарах хүлээлттэй байгаа бол төсвийн бодлогын дэмжлэгээр 2027 онд өсөлт 1.2 хувьд хүрч эрчимжинэ гэж ОУВС тооцоолж байна.

1.2.Түүхий эдийн зах зээлийн хандлага

Зэс: Лондоны металлын бирж дээрх цэвэр зэсийн дундаж үнэ 2026 оны эхний 6 сарын байдлаар 13,100 ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 39 хувиар өссөн байна. Геополитикийн хурцадмал байдал, бүс нутгийн мөргөлдөөнүүд нь дэлхийн эдийн засагт тодорхой бус байдлыг нэмэгдүүлж байгаа хэдий ч сэргээгдэх эрчим хүчний шилжилт, цахилгаан автомашин, хиймэл оюун, тоон өгөгдөл боловсруулах төвүүд, технологийн салбарын хурдацтай хөгжлөөс шалтгаалан зэсийн эрэлт нэмэгдэж үнэ өсөхөөр байна. Харин нийлүүлэлтийн талаас уул уурхайн тасалдал, хөрөнгө оруулалтын дутагдал, шинэ төслүүдийн ашиглалтад орох хугацаа сунгагдаж буй зэргээс шалтгаалан зэсийн үйлдвэрлэл дунд хугацаанд хязгаарлагдмал хэвээр байхаар байна.

Зураг 2. Зэсийн үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл
(ам.доллар/тонн)

Зураг 3. Алтны үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/унц)

Эх сурвалж: Блуумберг терминал

Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар зэсийн дундаж үнэ 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 12,700 ам.долларт, 2027 онд 12,200 ам.долларт хүрэхээр байна.

Алт: Лондоны металлын бирж дээрх алтны дундаж үнэ 2026 оны эхний 6 сарын байдлаар 4,700 ам.доллар болж, өмнөх оноос 53 хувиар өссөн байна. Улс орнуудын Төв банкнууд 2024 оноос хойш алтны худалдан авалтаа нэмэгдүүлсэн хэвээр байгаа ба геополитикийн эрсдэл нэмэгдэж байгаа нь хөрөнгө оруулагчид найдвартай хөрөнгө оруулалтыг түлхүү сонгох шалтгаан болсноор алтны үнэ өсөхөд нөлөөлжээ. Нөгөөтэйгөөр, Ойрх Дорнодын мөргөлдөөн нь эрчим хүчний хангамжийн тасалдлыг бий болгосноор инфляцын дарамтыг эрчимжүүлж, 2026 онд АНУ-ын ХНС бодлогын хүүгээ өндөр хэвээр хадгалах магадлал нэмэгдсэнээр 2026 оны 2 дугаар улиралд алтны үнийн өсөлт саармагжлаа.

Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар алтны дундаж үнэ 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 4,500 ам.доллар, 2027 онд 4,000 ам.долларт хүрч тогтворжихоор байна.

Төмрийн хүдэр: Төмрийн хүдрийн (62 хувийн агууламжтай) үнэ 2026 оны эхний 6 сарын байдлаар 104 ам.доллар болж, өмнөх оноос 6 хувиар өслөө. БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын сулрал үргэлжилж, гангийн хэрэглээ өмнөх онуудынх шиг эрчимтэй өсөхгүй байгаа хэдий ч дэд бүтэц, үйлдвэрлэлийн хөрөнгө оруулалт тодорхой хэмжээнд төмрийн хүдрийн эрэлтийг дэмжиж байна. Нийлүүлэлтийн зүгээс Австрали, Бразил зэрэг улсуудын томоохон олборлогч компаниуд олборлолтоо тогтвортой хадгалж байгаа бөгөөд Гвинейн Шимандоу уурхайн экспорт 2026 оноос эхэлж, 2027 онд мэдэгдэхүйц нэмэгдэхээр байна. Энэ нь дэлхийн зах зээлд төмрийн хүдрийн илүүдэл нийлүүлэлт үүсгэх эрсдэлийг нэмэгдүүлж, дунд хугацаанд үнэд буурах дарамт үзүүлэх гол хүчин зүйл болж байна.

Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар төмрийн хүдрийн дундаж үнэ 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 100 ам.доллар, 2027 онд 85 ам.доллар болж буурахаар байна.

Коксжих нүүрс: Монгол Улсын нүүрсний экспортын дундаж хилийн үнэ 2022 онд тонн тутамд 206 ам.доллар байсан бол 2023 онд 128 ам.доллар, 2024 онд 104 ам.доллар, 2025 онд 64 ам.доллар болж дараалан буурсан үзүүлэлттэй байна. Харин 2026 оны эхний хагас жилийн байдлаар дундаж үнэ тонн тутамд 68 ам.долларт хүрч, өмнөх оноос бага зэрэг сэргэсэн бөгөөд 2027 онд тонн тутамд 68 ам.доллар орчимд тогтворжих төлөвтэй байна.

Зураг 4. Төмрийн хүдрийн үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл
(ам.доллар/тонн)

Зураг 5. Нүүрсний үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл
(ам.доллар/тонн)

Эх сурвалж: Блуумберг терминал

БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын идэвхжил сул хэвээр үргэлжлэх, гангийн үйлдвэрлэлийн өсөлт хязгаарлагдах, улмаар гангийн үйлдвэрүүдийн түүхий эдийн худалдан авалт саарах нөхцөл байдал нь коксжих нүүрсний эрэлтэд сөргөөр нөлөөлөхөөр байна. Нөгөө талаас, дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалт, аж үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн идэвхжил, түүнчлэн дотоодын нүүрсний олборлолт, нийлүүлэлтэд үүсэж болзошгүй хэлбэлзэл нь үнийн түвшнийг тодорхой хэмжээнд дэмжих хүчин зүйл болохоор байна.

Иймд 2027 онд коксжих нүүрсний зах зээлд үнийн огцом өсөлт бий болох нөхцөл хязгаарлагдмал бөгөөд эрэлт, нийлүүлэлтийн төлөвөөс шалтгаалан үнэ харьцангуй тогтвортой түвшинд хадгалагдах төлөв давамгайлж байна.

Газрын тос: Брент төрлийн газрын тосны дундаж үнэ 2026 оны эхний 6 сарын байдлаар 92.5 ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 30 хувиар өслөө. АНУ-Ираны мөргөлдөөн, геополитикийн тодорхой бус байдлаас шалтгаалан газрын тосны нийлүүлэлтэд доголдол үүссэн нь үнэ өсөхөд голлон нөлөөлж байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар Брент төрлийн газрын тосны дундаж үнэ 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 80 ам.доллар, 2027 онд 70 ам.долларт хүрэхээр байна.

Зураг 6. Газрын тосны үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/баррель)

Эх сурвалж: Блүүмберг терминал

1.3. Монгол Улсын макро эдийн засгийн төлөв байдал

1.3.1. Макро эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдал

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн: Нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ) 2026 оны эхний хагас жилийн гүйцэтгэлээр 52.5 их наяд төгрөгт болж өмнөх оны мөн үеэс 30.4 хувиар өссөн бол 2015 оны зэрэгцүүлэх үнээр тооцсон бодит ДНБ 16.4 их наяд төгрөг болж, эдийн засгийн өсөлт 7.7 хувьд хүрлээ. Энэхүү өсөлтөд уул уурхай, тээвэр болон хөдөө аж ахуйн салбарууд голлон нөлөөллөө. Харин боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын өсөлт саарч нийт өсөлт дэх оролцоо буурсан бол худалдаа болон зочид буудлын салбарууд уналттай гарч өсөлтөд сөргөөр нөлөөлсөн байна.

Тухайлбал, уул уурхайн салбарын өсөлт 31.5 хувьд хүрч эдийн засгийн өсөлтийн 3.9 нэгж хувийг бүрдүүллээ. Үүнд, нүүрс олборлолт 62.5 сая тонн болж 52.4 хувиар, төмрийн хүдэр, баяжмалын үйлдвэрлэл 6.1 сая тонн болж 26.0 хувиар, зэсийн баяжмалын үйлдвэрлэл 1.2 сая тонн болж 20.0 хувиар тус тус өссөн нь голлон нөлөөлөв. Харин алт олборлолт 4.5 тонн болж өмнөх оны түвшинд байгаа бол газрын тос олборлолт 1.8 сая баррель болж 6.8 хувиар буурсан байна.

Хөдөө аж ахуйн салбарын хувьд өвөлжилт харьцангуй хэвийн байсан ч хаврын саруудад зарим нутгаар цас, шороон шуургатай хүйтэн байсан нөлөөгөөр бойжсон төлийн тоо толгой 4.2 саяд хүрч (төл бойжилт 98.8 хувь) өмнөх оны мөн үеэс 426 мянган толгой малаар буурсан байна. Түүнчлэн өмнө нь бүртгэгдэж байгаагүй хэв шинжийн шүлхий өвчин тархаж, малын халдварт өвчний тархалт нэмэгдсэн нөлөөгөөр том малын зүй бус хорогдол 178 мянган толгойд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 94 мянган толгой малаар өссөн байна. Ингэснээр хөдөө аж ахуйн салбарын 90 орчим хувийг бүрдүүлдэг мал аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэлийн өсөлтийн хурд саарав. Газар тариалангийн хувьд эхний 6 сарын байдлаар тариалсан талбайн хэмжээ 575.5 мянга га-д хүрч өмнөх оны мөн үеэс 21.8 мянган га-аар буюу 3.9 хувиар өссөн байна.

Аж үйлдвэр, барилгын салбар 4.1 хувиар өсөж, өсөлтийн 0.5 нэгж хувийг бүрдүүллээ. Барилгын салбарын өсөлтийг орон сууцны барилга байгууламжийн ажлууд болон төмөр замын бүтээн байгуулалт, аймаг, нийслэлийн авто зам, гүүрэн байгууламжийн төслүүд үргэлжлүүлэн тэтгэснээр энэ оны эхний хагаст 7.9 хувиар өслөө. Түүнчлэн, цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэл 4.7 тэрбум кВт цагт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.0 хувиар, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл 9.8

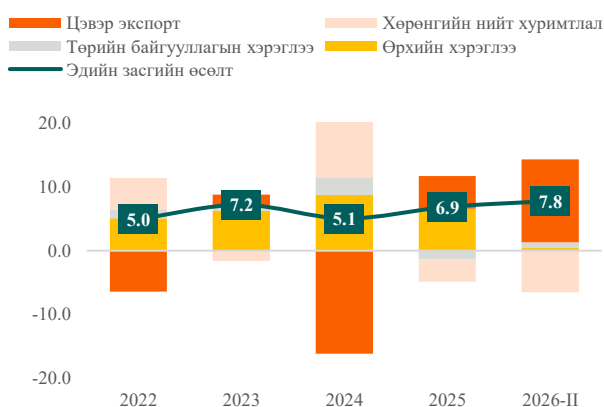
сая Гкалд хүрч, 3.7 хувиар нэмэгдсэнээр эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн өсөлт тогтвортой хадгалагдлаа.. Харин мах, согтууруулах ундаа, ундаа, тамхины үйлдвэрлэл буурсан нөлөөгөөр боловсруулах салбарын өсөлт 1.2 хувьд хүрч удааширсан нь аж үйлдвэрийн салбарын өсөлтийг хязгаарлав.

Хүснэгт 2. Эдийн засгийн өсөлт, салбаруудаар (нэгж хувь)

Салбар	2022	2023	2024	2025	2026.II
ДНБ	5.0	7.4	5.1	6.8	7.7
ХАА	1.7	-1.3	-3.6	2.9	1.5
Уул уурхай	-2.1	2.6	1.4	1.4	3.9
Аж үйлдвэрлэл	0.8	0.7	0.2	1.5	0.5
Боловсруулах	0.5	0.4	-0.3	0.7	0.1
Цахилгаан, ус	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2
Барилга	0.3	0.1	0.4	0.5	0.2
Үйлчилгээ	3.2	4.7	5.4	1.0	1.8
Худалдаа	1.1	0.8	1.4	-0.6	0.0
Тээвэр	0.4	1.8	1.0	0.3	0.8
Бусад	1.7	2.1	3.1	1.3	1.0
Цэвэр татвар	1.4	0.8	1.8	0.0	0.1

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Зураг 7. Эдийн засгийн өсөлт, бүрэлдэхүүнээр (хувь)

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Үйлчилгээний салбаруудын өсөлт 3.8 хувьд хүрч, нийт өсөлтийн 1.8 нэгж хувийг бүрдүүллээ. Уул уурхайн голлох бүтээгдэхүүний олборлолт, экспорт нэмэгдэж тээврийн салбарын өсөлт эрчимжсэн нь энэхүү өсөлтөд голлон нөлөөлөв. Харин худалдааны салбар 6 дах улиралдаа уналттай гарснаар өсөлтийг хязгаарласан хэвээр байна. Мэдээлэл холбоо болон санхүүгийн салбаруудын өсөлт 6-7 орчим хувьд хадгалагдаж байгаа бол бусад үйлчилгээний салбарууд дунджаар 2.3 орчим хувиар өссөн байна.

Эцсийн ашиглалтын талаас эдийн засгийн өсөлтийг гадаад эрэлт голлон дэмжиж байна. Тухайлбал, Ойрх-Дорнодын дайны нөхцөл байдалтай уялдуулан БНХАУ-ын талаас нүүрсний худалдан авалтаа эрчимтэй нэмэгдүүлснээр нүүрсний экспортын биет хэмжээ 2026 оны эхний хагаст 59.2 сая тоннд хүрч, өнгөрсөн 3 жилийн эхний хагас жилийн дунджаас 23.2 сая тонноор дээгүүр гарлаа. Бараа, үйлчилгээний экспортын өсөлтийн голлох нөлөөгөөр цэвэр экспорт 26.9 хувиар сайжран, нийт өсөлтийг голлон буюу 13.0 нэгж хувиар дэмжлээ.

Нийт хөрөнгийн хуримтлал 2026 оны эхний хагас жилд 14.5 хувиар буурч, нийт өсөлтийг 6.5 хувиар хязгаарлав. Хөрөнгийн хуримтлалыг бүтцийн хувьд үндсэн болон эргэлтийн хөрөнгийн гэж ангилдаг. Үндсэн хөрөнгийн хуримтлал талаас орон сууцны барилга байгууламж, биологийн өсөж үрждэг хөрөнгийн өсөлт сайн байгаа хэдий ч машин, тоног төхөөрөмжийн хуримтлал 25.5 хувиар буурснаар үндсэн хөрөнгө 2026 оны эхний хагас жилд 11.0 хувиар агшиж, нийт өсөлтийг 4.3 нэгж хувиар хязгаарлав. Түүнчлэн өмнөх оны турш буураад байсан эргэлтийн хөрөнгө буюу бараа, материал, дусаагүй үйлдвэрлэлийн нөөц тайлант улиралд үргэлжлэн буурч, өмнөх оны мөн үеэс 38.6 хувиар агшиж, нийт өсөлтийг 2.2 хувиар хязгаарлав. Үүнд нүүрсний үнийн бууралттай холбоотой овоолгын үнэлгээ буурсан, худалдаа, үйлчилгээний үйл ажиллагаа удааширч татан авалт багассан зэрэг голлон нөлөөлсөн хэвээр байна.

Нийт хэрэглээ буюу эцсийн хэрэглээг өрхийн болон төрийн хэрэглээ бүрдүүлдэг. Өрхийн хэрэглээ алгуур саарч, төрийн хэрэглээ эцсийн хэрэглээг голлон дэмжив. Төрийн байгууллагын хэрэглээ 2025 онд суурийн өндөр нөлөөгөөр агшаад байсан бол 2026 оны эхний хагас жилд өмнөх оны мөн үеэс 4.2 хувиар тэлж, нийт өсөлтийг 0.9 нэгж хувиар дэмжлээ. Өрхийн хэрэглээний төлөвийг тодорхойлогч өрхийн бодит орлого 2026 оны эхний улиралд 6.0 хувиар өсөж байсан бол 2 дугаар улирлын байдлаар 4.9 хувиар буурч, огцом агшлаа. Өрхийн цалин хөлсний орлогын өсөлт 2.0 хувь болж өсөлтийн эрчим саарсны зэрэгцээ тэтгэвэр тэтгэмжийн орлого 0.4 хувь, өрхийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний орлого 33.5 хувиар тус тус агшиж, өсөлтийг хязгаарлав. Засгийн газраас өрхийн орлогыг дэмжих чиглэлд 2026 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн цалин, тэтгэврийг нэмэх шийдвэр гаргасан хэдий ч инфляцын түвшин 2026 оны 2 дугаар улирлаас эхлэн төв банкны зорилтот түвшнээс дээгүүр гарч, өрхийн бодит орлогын өсөлтийг хязгаарлав.

Инфляц: Улсын жилийн инфляц 2026 оны 7 дугаар сард 13.0 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 4.9 нэгж хувиар өслөө. Инфляцын өсөлтөд дотоодын бараа, үйлчилгээний үнийн өсөлт голлон нөлөөлж, нийт инфляцын 9.6 нэгж хувийг бүрдүүлэв.

Дотоодын хүнсний үнийн өсөлт өндөр түвшинд хадгалагдаж байна. Тодруулбал, 2023, 2024 оны дараалсан зуд, 2025 оны ган зэрэг байгаль, цаг уурын нөхцөл байдлаас голлон шалтгаалж махны нийлүүлэлт хумигдсанаар 2026 оны 4 дүгээр сараас

махны үнэ эрчимтэй өсөж, 7 дугаар сард өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 52.4 хувийн өсөлттэй, инфляцад 4.9 нэгж хувийн оролцоотой гарсан. Төмсний үнийн хувьд, 2025 онд хураасан ургацын хэмжээ өмнө жилээс 2.2 дахин бага буюу 114.1 мян.тн байсан нь голлон нөлөөлж, 87.7 хувиар өсөлттэй, 0.6 нэгж хувийн оролцоотой байна. Түүнчлэн Ойрх Дорнодын мөргөлдөөний нөлөөгөөр бий болсон дэлхийн газрын тосны үнийн өсөлт, ОХУ-Украины дайнтай холбоотойгоор үүссэн шатахууны нийлүүлэлтийн тасалдал зэргээс шалтгаалж шатахууны үнэ 19.2 хувийн өсөлттэй, 1.2 нэгж хувийн оролцоотой байна.

Мөнгөний нийлүүлэлт, зээл: Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт 2026 оны 2 дугаар улирлын эцэст 25.8 хувьд хүрч, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 21.6 нэгж хувиар өслөө. Банкны салбарын зээлийн үлдэгдэл 6 дугаар сард 49.0 их наяд төгрөгт хүрч, жилийн өсөлт 15.9 хувьд хүрлээ. Нийт зээлийн үлдэгдлийн 73 хувь буюу 35.5 их наяд төгрөгийг бизнесийн зээл, 27 хувь буюу 13.4 их наяд төгрөгийг хэрэглээний зээл бүрдүүлж байна. Бизнесийн зээлийн үлдэгдлийн өсөлт 2026 оны 2 дугаар улиралд 19.2 хувь болж, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 11.1 нэгж хувиар саарсан байна. Хэрэглээний зээлийн үлдэгдлийн өсөлт 2026 оны 2 дугаар улиралд 8.2 хувьд хүрч, өсөлтийн хурд өмнөх оны мөн үеэс 11.5 нэгж хувиар саарав.

Зураг 8. Жилийн инфляц ба зорилтот түвшин (хувь)

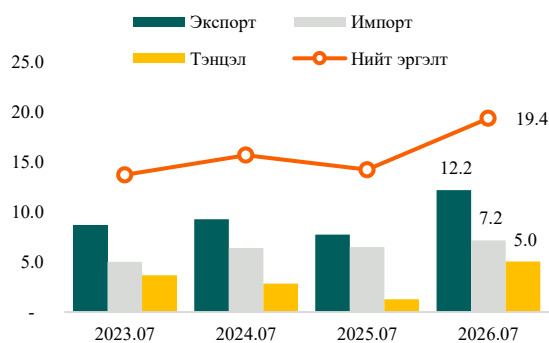

Эх сурвалж: Үндэсний Статистикийн хороо

Гадаад худалдаа: Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2026 оны эхний 7 сард 19.4 тэрбум ам.долларт хүрч, худалдааны тэнцэл 5.0 тэрбум ам.долларын ашигтай гарлаа. Экспорт 2026 оны эхний 7 сард 12.2 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 58 хувиар өслөө.

Нүүрсний экспортын биет хэмжээ 68.3 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 23.9 сая тонн буюу 53.9 хувиар нэмэгдсэнээр нүүрсний экспортын орлого 56.4 хувиар өсөж, 4.7 тэрбум ам.долларт хүрлээ. Мөн Оюу толгойн далд уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаа тогтворжиж, дэлхийн зах зээлд цэвэр зэсийн эрэлт өндөр түвшинд хадгалагдсан зэргээс шалтгаалан зэсийн баяжмалын экспорт 1,529 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 23.0 хувиар өсжээ. Мөн төмрийн хүдрийн экспорт 5,162 мянган тоннд хүрч, 10.2 хувиар нэмэгдсэн байна.

Зураг 9. Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт (тэрбум ам.доллар)

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

Уул уурхайн бус экспорт 2026 оны эхний 7 сард 470.8 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 9.5 хувиар өслөө. Үүнд мал аж ахуйн гаралтай бараа бүтээгдэхүүний экспорт 51 хувиар өсөж 219.2 сая ам.долларт хүрсэн нь голлон нөлөөллөө.

Нийт импорт 2026 оны эхний 7 сарын байдлаар 7.2 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 10.5 хувиар өслөө. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оны мөн үеэс 6.5 хувиар буурсан бол аж үйлдвэрийн орцын импорт 33.6 хувиар, хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 9.2 хувиар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 35 хувиар тус тус өссөн байна.

Зураг 10. Импорт, хэрэглээний зориулалтаар (тэрбум ам.доллар)

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импортын бууралтад автомашин, түүний сэлбэг хэрэгслийн импорт буурсан нь голлон нөлөөлөв. Тухайлбал, суудлын автомашины импорт 2026 оны эхний 7 сард 607.4 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 20.3 хувиар, ачааны автомашины импорт 269.3 сая ам.долларт хүрч, 17.5 хувиар тус тус буурсан байна. Харин дэлхийн зах зээл дэх газрын тосны үнийн өсөлтөөс шалтгаалан дизель түлшний импортын үнэ нэмэгдэж, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оны мөн үеэс 404 сая ам.доллараар өсөж, 1.6 тэрбум ам.долларт хүрсэн нь нийт импортын өсөлтөд голлон нөлөөллөө.

Төлбөрийн тэнцэл: Төлбөрийн тэнцэл 2026 оны эхний 6 сарын байдлаар 567 сая ам.долларын ашигтай гарлаа. Үүнд эрдэс бүтээгдэхүүний үнэ болон биет хэмжээний өсөлтөөс шалтгаалан бараа, үйлчилгээний экспорт өмнөх оны мөн үеэс 4,330 сая ам.доллараар өссөн нь голлон нөлөөллөө. Гадаад валютын улсын нөөц 2026 оны 7 дугаар сарын эцэст 7,963 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 2,583 сая ам.доллараар өссөн байна. Засгийн газраас экспортын орлого, санхүүгийн дансны ашгийг нэмэгдүүлж, гадаад валютын улсын нөөцийг өсгөхөд чиглэсэн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлж байна.

1.3.2. Макро эдийн засгийн 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

Эдийн засгийн өсөлт 2026 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 5.7 хувьд хүрэхээр байна. Салбаруудаар авч үзвэл, нүүрс, зэсийн олборлолтын эрчим хадгалагдсанаар уул уурхайн салбарын өсөлт эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжих төлөвтэй байгаа бол өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ нэмэгдсэн, дотоод эрэлт удааширснаар өсөлтийг сааруулахаар байна.

Уул уурхайн үйлдвэрлэл нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор ачаа тээврийн хэмжээ нэмэгдэж, тээврийн салбарын өсөлтийг тэтгэхээр байна. Барилгын салбарын хувьд орон сууцны барилга болон төмөр зам, авто зам, гүүрэн байгууламж зэрэг инженерийн барилга, байгууламжийн бүтээн байгуулалтын ажлууд эрчимтэй үргэлжилснээр салбарын өсөлт хадгалагдаж, эдийн засгийн өсөлтөд эерэг хувь нэмэр оруулахаар байна.

Харин хаврын саруудад зарим нутгаар цас, шороон шуурга ихтэй, хүйтэн нөхцөл байдал үргэлжилж, намрын улиралд эрт хүйтрэх, нойтон цас орох эрсдэлтэй байгаа нь том малын зүй бус хорогдлыг өмнөх оны түвшнээс нэмэгдүүлэх эрсдэлтэй байна. Үүний улмаас хөдөө аж ахуйн салбарын өсөлт саарах хандлагатай байгаа бөгөөд мал аж ахуйн гаралтай түүхий эдийн нийлүүлэлт буурснаар хүнсний үйлдвэрлэлийн өсөлт саарч, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын өсөлт удааших төлөвтэй байна. Мөн өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ нэмэгдсэн, дотоод эрэлт буурч байгаа нөлөөгөөр худалдааны салбар оны эхний хагаст буурсан нь оны туршид үргэлжлэх төлөвтэй байгаа нь өсөлтийг сааруулахаар байна.

Эрэлт талаас гадаад эрэлт үргэлжлэн сайн байж уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын өсөлт хадгалагдсанаар цэвэр экспорт эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжих хүлээлтэй байна. Түүнчлэн, орон сууцны барилгын бүтээн байгуулалтын ажил тэлж нийт хөрөнгийн хуримтлал эдийн засгийн өсөлтийг дэмжинэ. Харин зээл олголтын хэмжээ өнгөрсөн оны түвшинд байж эдийн засгийн үйл ажиллагааны дотоод идэвхийг дэмжих хэдий ч инфляцын өсөлт үргэлжлэн хадгалагдсанаар эцсийн хэрэглээ саарах төлөвтэй байна.

Жилийн дундаж инфляц 2026 онд Төв банкны зорилтот түвшнээс дээгүүр байх төлөвтэй байна. Оны эхний хагаст дотоодын хүнс, тэр дундаа махны үнийн өсөлт эрчимжсэн нь инфляцыг нэмэгдүүлэх гол хүчин зүйл болов. Харин оны сүүлийн хагаст хүнсний нийлүүлэлт нэмэгдсэнээр үнийн өсөлтийн эрч саарах хүлээлттэй байна. Валютын ханшийн харьцангуй тогтвортой байдал нь импортын инфляцын дарамтыг сулруулж байна. Гэсэн хэдий ч олон улсын геополитикийн нөхцөл байдалтай холбоотойгоор шатахууны нийлүүлэлт

тасалдах эрсдэл хадгалагдаж, үнэ тогтворгүй байгаа нь инфляцын цаашдын төлөвт тодорхой бус байдлыг нэмэгдүүлж байна.

Нийт экспорт 2026 онд 19.0 тэрбум ам.долларт хүрэхээр хүлээгдэж байна. Уул уурхайн гаралтай бүтээгдэхүүний экспорт 17.6 тэрбум ам.долларт, уул уурхайн бус бүтээгдэхүүний экспорт 1.4 тэрбум ам.доллар, тэр дундаа хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний экспорт 750 сая ам.долларт тус тус хүрэхээр байна.

Оюу толгойн гүний уурхайн олборлолтын нөлөөгөөр зэсийн баяжмал дахь цэвэр зэс, алтны агуулга нэмэгдэх төлөвтэй байгаагаас гадна дэлхийн зах зээл дэх цэвэр зэс, алтны үнэ өсөх хандлагатай байна. Үүнтэй холбоотойгоор зэсийн баяжмалын экспорт 2,195 мянган тоннд хүрч, зэсийн баяжмалын экспортын орлого 7.2 тэрбум ам.долларт хүрэхээр байна. Түүнчлэн, өмнөх жилүүдэд хийгдсэн хилийн боомтын хүчин чадал, тээвэр зохион байгуулалтын сайжруулалтын үр дүнд нүүрсний экспорт 100 сая тоннд хүрч нэмэгдэхээр байна. Олборлолт болон тээвэр зохион байгуулалт сайжирсантай холбоотойгоор төмрийн хүдрийн экспорт 9.2 сая тоннд хүрч нэмэгдэхээр байна.

Нийт импорт 2026 онд 12.9 тэрбум ам.долларт хүрэхээр тооцоолж байна. Ойрхи Дорнодын нөхцөл байдалтай холбоотойгоор дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ өссөнөөр нефтийн бүтээгдэхүүний үнэ өсөхөд нөлөөлж байна. ОХУ-ын нефтийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрүүдэд саатал үүссэнээр нийлүүлэлт буурч, улмаар нефтийн бүтээгдэхүүний үнэ өсөн хэрэглээ болон аж үйлдвэрийн орц бүтээгдэхүүний импорт нэмэгдэх төлөвтэй байгаа бол томоохон төслүүдийн бүтээн байгуулалтын нөлөөгөөр барилгын материалын импорт өсөхөөр байна. Нийт гадаад худалдааны бараа эргэлт 2026 оны эцэст 32 тэрбум ам.долларт хүрч, худалдааны тэнцэл 6.1 тэрбум ам.долларын ашигтай гарахаар тооцож байна.

II БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ, ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

2.1. Төсвийн орлого

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2026 оны эхний 7 сарын байдлаар 19,829.8 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 19.6 хувиар буюу 3,251.5 тэрбум төгрөгөөр, тэнцвэржүүлсэн орлого 17,300.8 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 11.0 хувиар буюу 1,712.6 тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн байна.

Хүснэгт 3. 2026 оны эхний 7 сарын нэгдсэн төсвийн орлогын гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг)

ҮЗҮҮЛЭЛТ	2025.07 ГҮЙЦ	2026 БАТ	2026.07 ГҮЙЦ	Өмнөх оны мөн үеэс зөрүү
Нийт орлого	16,578.3	35,253.8	19,829.8	3,251.5
Тогтворжуулалтын сан	257.7	367.7	585.6	328.0
Үндэсний баялгийн сан	732.4	2,956.1	1,943.4	1,210.9
Тэнцвэржүүлсэн орлого	15,588.2	31,930.0	17,300.8	1,712.6
Татварын орлого	14,418.6	30,085.8	15,956.1	1,537.5
Татварын бус орлого	1,169.7	1,844.2	1,344.7	175.0

Энэ оны эхний 7 сарын байдлаар нийт татварын орлого 15,956.1 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1,537.5 тэрбум төгрөг буюу 10.7 хувиар өссөн байна. Нүүрс, зэсийн баяжмалын экспорт, үнийн өсөлтөөс үүдэн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого 3,149.8 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1,316.8 тэрбум төгрөгөөр өссөн нь татварын орлого ийнхүү өсөхөд голлон нөлөөлжээ.

Нүүрсний экспортын хэмжээ 2026 оны эхний 7 сарын байдлаар 68.3 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 54 хувиар, зэсийн баяжмалын экспорт 1,531.9 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 22 хувиар тус тус өссөн. Түүнчлэн зэсийн дундаж үнэ тонн тутамд 13,149 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 39 хувиар өссөн.

Гадаад худалдааны орлогын хувьд импортын гаалийн албан татварын орлого эхний 7 сарын байдлаар 1,127.5 тэрбум төгрөгт хүрч, өнгөрсөн оноос 6.7 хувиар өссөн бол суудлын автомашины онцгой албан татварын орлого 227.6 тэрбум төгрөгт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 104.4 тэрбум төгрөгөөр буурсан байна.

Татварын бус орлого эхний 7 сарын байдлаар 1,344.7 тэрбум төгрөгт хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 175 тэрбум төгрөгөөр буюу 15 хувиар өссөн байгаа болно.

2.2. Төсвийн урсгал зардал

Төсвийн нийт урсгал зардал 2026 онд 26.0 их наяд төгрөгт хүрэхээр байгаа бөгөөд үүний 56.6 хувийг төрөөс иргэдэд олгодог тэтгэвэр, тэтгэмж, халамж, хүүхдийн мөнгө, болон хуульд заасны дагуу тарифаар гүйцэтгэлд үндэслэн санхүүждэг эрүүл мэнд, боловсролын салбарын цалин хөлс, 18.2 хувийг төсвийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаатай холбоотой зардал, 15.8 хувийг бусад салбарын цалин хөлс нэмэгдэл, урамшууллын зардал, 5.3 хувийг гадаад, дотоод зээлийн хүүгийн төлбөр 4.1 хувийг төрөөс иргэн, аж ахуй нэгжид олгох хөнгөлөлт татаас тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 4. 2026 оны эхний 7 сарын нэгдсэн төсвийн урсгал зарлагын гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг)

ҮЗҮҮЛЭЛТ	2025.7 ГҮЙЦ	2026 ТОД	2026.7 ГҮЙЦ	Өмнөх оны мөн үеэс зөрүү
Нийт урсгал зарлага	14,133.3	26,054.0	15,831.9	1,698.7
Бараа, ажил үйлчилгээний зардал	5,765.6	10,610.9	6,821.0	1,055.4
<i>Үүнээс Цалин хөлс</i>	<i>3,741.6</i>	<i>7,687.8</i>	<i>4,736.7</i>	<i>995.1</i>
Хүү	931.8	1,299.2	947.5	15.7
Татаас	515.3	1,057.8	591.8	76.5
Урсгал шилжүүлэг	6,920.6	13,086.1	7,471.6	551.0

Нэгдсэн төсвийн урсгал зарлага 2026 оны 7 сарын байдлаар 15,831.9 тэрбум төгрөгийн гүйцэтгэлтэй гарсан бөгөөд энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 1,698.7 тэрбум төгрөгөөр буюу 12.0 хувиар өссөн байна. Үүнд, Монгол Улсын Засгийн газраас боловсрол болон эрүүл мэндийн салбарын төрийн албан хаагчдын цалинг 2026 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс дунджаар 40.0 хувиар нэмэгдүүлсэн, мөн Иргэдийн бодит орлогыг нэмэгдүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлж өндөр насны тэтгэврийг 2026 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 80.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлжээ.

2.3. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон гадаад зээл, тусламж

2.3.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтөд 2026 онд “Тогтвортой, хүртээмжтэй хөгжилд чиглэсэн хөрөнгө оруулалтын бодлогыг хэрэгжүүлнэ” гэсэн үндсэн чиглэлийг баримтлан ажилласан.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2026 онд 738 төсөл, арга хэмжээнд 3,280.2 тэрбум төгрөг санхүүжүүлэхээр батлагдсан бөгөөд нийт төслүүдийн 78 хувь нь барилга байгууламж, дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын төслүүд бол үлдсэн 22 хувь нь их засвар, тоног төхөөрөмж, ТЭЗҮ, зураг төсөв боловсруулах, цахим систем боловсруулах зориулалт бүхий төсөл, арга хэмжээ байна.

Мөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 29.0 хувь нь зам, тээврийн салбарт буюу 952.4 тэрбум төгрөг, 15.5 хувь нь боловсролын салбарт буюу 506.8 тэрбум төгрөг, 9.5 хувь нь эрчим хүчний салбарт буюу 312.6 тэрбум төгрөг, 6.8 хувь нь эрүүл мэндийн салбарт буюу 223.7 тэрбум төгрөг, 6.1 хувь нь соёл, спорт, аялал жуулчлалын салбарт буюу 199.7 тэрбум төгрөгөөр тус тус санхүүжүүлэхээр төлөвлөгдсөн бөгөөд нийт төслүүдийн 64.2 хувь нь 2026 онд, 28.0 хувь нь 2027 онд, 7.8 хувь нь 2028 онд хэрэгжиж дуусах буюу ашиглалтад орох бөгөөд Улаанбаатар хот, 21 аймгийн 251 суманд 738 төсөл хэрэгжихээр байна.

Хүснэгт 5. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслийн төрөл (сая төгрөг)

АНГИЛАЛ	ТӨСЛИЙН ТОО	ТӨСӨВТ ӨРТӨГ	САНХҮҮЖИХ ДҮН
Дотуур байр	36	193,608.2	60,472.2
Зам, гүүр	94	3,718,112.0	894,365.7
Инженерийн дэд бүтэц	45	806,948.6	211,347.0
Их засвар, тоног төхөөрөмж	117	1,100,547.9	669,667.0
Соёлын төв, музей, театр	38	471,340.1	82,180.3
Спорт заал, цогцолбор, ордон	43	246,459.0	67,887.1
Сургууль	89	948,988.6	241,804.6
ТЭЗҮ, зураг төсөв	10	46,908.9	28,369.3
Цахилгаан, дулаан хангамж	36	930,249.4	234,816.4
Цахим систем	6	35,972.0	13,116.6

Цэцэрлэг	66	262,132.4	100,336.9
Эмнэлэг	28	619,136.4	129,831.3
Бусад	130	1,762,422.9	545,984.0
НИЙТ	738	11,142,826.2	3,280,178.5

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилтийн тухайд 2026 оны 8 дугаар сарын 17-ны өдрийн байдлаар 1,199.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгогдож, гүйцэтгэл 37.0 хувьтай байна.

Хүснэгт 6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл, салбараар (сая төгрөг)

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ	ТӨСЛИЙН ТОО	БАТЛАГДСАН	ГҮЙЦЭТГЭЛ	ХУВЬ	ҮЛДЭГДЭЛ
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР	1	1,300.0	1,290.5	99%	9.5
АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	2	968.7	881.4	91%	87.3
САНГИЙН САЙД	4	99,750.2	63,566.3	64%	36,183.9
МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	18	30,551.1	14,445.9	47%	16,105.3
ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР	23	37,920.9	19,426.6	51%	18,494.3
	5	25,268.9	11,970.3	47%	13,298.6
БОЛОВСРОЛЫН САЙД	238	506,767.0	231,046.5	46%	275,720.5
ХОТ БАЙГУУЛАЛТ, БАРИЛГА, ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТЫН САЙД	55	216,599.7	93,261.7	43%	123,337.9
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН САЙД	17	207,762.9	89,302.3	43%	118,460.5
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН САЙД	102	952,390.4	367,221.4	39%	585,168.9
СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ, ЗАЛУУЧУУДЫН САЙД	83	199,661.3	53,331.0	27%	146,330.3
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД	38	312,573.0	102,894.1	33%	209,678.9
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД	1	9,933.9	2,944.3	30%	6,989.6
ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	9	61,426.3	20,239.2	33%	41,187.1
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД	50	223,654.3	62,790.7	28%	160,863.5
БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД	8	62,377.3	19,036.4	31%	43,340.9
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД	33	83,162.5	21,155.2	25%	62,007.3
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД	9	46,082.5	12,720.3	28%	33,362.2
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ	2	2,614.0	544.2	21%	2,069.8
ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД	26	82,134.0	5,283.3	6%	76,850.7
ЦАХИМ ХӨГЖИЛ, ИННОВАЦ, ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ САЙД	8	24,813.6	1,687.9	7%	23,125.7
МОНГОЛ УЛСЫН ТЭРГҮҮН ШАДАР САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САЙД	4	79,732.5	4,427.3	6%	75,305.2
СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА	1	12,516.1	-	0%	12,516.1
ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	1	217.5	-	0%	217.5
НИЙТ ДҮН	738	3,280,178.5	1,199,466.9	37%	2,080,711.6

2026 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын мөн үеийн гүйцэтгэл санхүүжих дүнгийн хувьд сүүлийн 5 жилийн дунджаас 54.6 хувь, өмнөх оноос 45.8 хувиар тус тус өссөн бол гүйцэтгэлийн хувийн үзүүлэлт 36 хувьтай байгаа нь сүүлийн 5 жилийн дунджаас 6.2 хувиар, өмнөх оноос 9.0 хувиар өндөр байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 39 дүгээр тогтоолоор төрийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрны нүхэн жорлонг орчин үеийн стандарт, шаардлагад нийцсэн ариун цэврийн байгууламжаар солих ажлыг “Эрдэнэт” ТӨҮГ-аар нийгмийн хариуцлагын хүрээнд шийдвэрлүүлэн, хэрэгжүүлэхийг даалгасан.

Энэ хүрээнд нийт 160 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг шийдвэрлэж, 17 аймгийн 294 суманд байрлах 218 цэцэрлэг, 332 ерөнхий боловсролын сургууль, 245 дотуур байрыг орчин

үеийн стандартад нийцсэн ариун цэврийн байгууламжид холбох бүтээн байгуулалтын ажлыг 4 үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Тухайлбал, 1 дүгээр ээлжийн хүрээнд 14 аймгийн 50 сумын 164 байгууламж хамрагдаж, хэрэгжилт 85 хувь, 2 дугаар ээлжид 14 аймгийн 42 сумын нийт 134 байгууламж хамрагдаж, хэрэгжилт 100 хувь, 3 дугаар ээлжид 17 аймгийн 127 сумын нийт 329 байгууламж хамрагдаж, хэрэгжилт 99 хувь, 4 дүгээр ээлжид 17 аймгийн 75 сумын нийт 168 байгууламж хамрагдаж, хэрэгжилт 99 хувьтай үргэлжилж байна.

2026 оны 08 сарын 10-ны өдрийн байдлаар 210 цэцэрлэг, 317 сургууль, 237 дотуур байрын ариун цэврийн байгууламж ашиглалтад орж 124.6 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлснээр гүйцэтгэл 95 хувьтай байна.

2.3.2. Гадаад зээл, тусламж

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулиар Засгийн газрын гадаад зээл тусламжийн хөрөнгийн ашиглалтад нийт 1,600.3 тэрбум төгрөг батлагдсанаас 2026 оны 08 дугаар сарын 18-ны өдрийн байдлаар ашиглалт 53 хувь буюу 846.1 тэрбум төгрөг байна. Мөн Улсын Их Хурлаар 2026 оны 05 дугаар сарын 22-ны өдөр батлагдсан Гадаад зээлийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай (ГЗАҮАНТ) хуулийн дагуу Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн төсөлд 324.7 тэрбум төгрөг, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төсөлд 82.9 тэрбум төгрөг, нийт 407.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг тус тус олгоод байна.

Хүснэгт 7. Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгийн ашиглалт (тэрбум төгрөг)

Эх үүсвэр	Төслийн тоо	2026 батлагдсан	Ашиглалт /2026.08.18/	Хувь	Үлдэгдэл
Төсвийн тухай хуулиар	96	1,600.3	846.1	53%	754.2
Зээл	72	1,235.3	723.5	59%	511.8
Тусламж	24	365.0	122.6	34%	242.4
ГЗАҮАНТ хуулиар	2		407.6		
Газрын тос боловсруулах үйлдвэр			324.7		
Эрдэнэбүрэнгийн УЦС			82.9		
НИЙТ	98		1,253.7		

Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн санхүүжилтээр 2026 онд нийт 14 хөгжлийн түнш орон болон олон улсын байгууллагатай хамтран 16 салбарт 98 төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж байгаагаас усан хангамж, эрүүл ахуй, Улаанбаатар хотын дэд бүтэц, орон сууцжуулалт, зам тээвэр, боомт, логистикийн салбарын төслүүдийн ашиглалт нийт олгосон санхүүжилтийн 72 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 8. Гадаад зээл, тусламжийн ашиглалт, салбараар (тэрбум төгрөг)

№	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Төслийн тоо	2026 батлагдсан	Ашиглалт /2026.08.18/	Хувь
Төсвийн тухай хуулиар					
1	Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд	5	226.8	215.0	95%
2	Нийслэлийн Засаг дарга	18	282.3	165.4	59%
3	Зам, тээврийн сайд	7	169.7	108.3	64%
4	Сангийн сайд	8	262.7	105.5	40%
5	Монгол Улсын Шадар сайд /Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн/	5	70.6	49.2	70%
6	Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны сайд	2	50.1	40.6	81%
7	Боловсролын сайд	6	62.3	33.6	54%
8	Эрчим хүчний сайд	13	130.9	33.1	25%
9	Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд	2	38.0	26.8	71%
10	Эрүүл мэндийн сайд	9	102.5	21.7	21%
11	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	5	32.2	18.5	58%
12	Орхон аймгийн Засаг дарга	3	42.1	14.8	35%
13	Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	3	30.7	8.9	29%
14	Монгол Улсын Тэргүүн шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд	7	63.9	3.7	6%
15	Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн сайд	2	24.7	1.0	4%
16	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	1	10.9	0.0	0%
		96	1,600.3	846.1	53%
Гадаад зээлийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хуулиар					
1	Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд (<i>Газрын тос боловсруулах үйлдвэр</i>)			324.7	
2	Эрчим хүчний сайд (<i>Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц</i>)			82.9	
				407.6	
НИЙТ		98		1,253.7	

Гадаад зээл, тусламжийн эх үүсвэр нь улсын урт, дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн зорилтыг хангах болон эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд томоохон үүрэг гүйцэтгэсээр ирсэн бөгөөд цаашид ч бодит эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх, урт хугацааны тогтвортой хөгжилд хувь нэмэр оруулах, дэд бүтцийн томоохон төслүүд хэрэгжиж байгаагаас нийт 3.5 их наяд төгрөгийн хэлэлцээрийн дүн бүхий 15 төсөл 2026 онд хэрэгжиж дуусна. Үүнд:

Улаанбаатар хотын цэвэр, бохир усны асуудлыг шийдвэрлэх, нийт ус хангамжийг нэмэгдүүлэх хүрээнд АНУ-ын 350 сая ам.долларын буцалтгүй тусламж, Монгол Улсын Засгийн газрын 111.8 сая ам.долларын хөрөнгө оруулалтын хүрээнд “Улаанбаатар хотын нийт ус хангамжийг нэмэгдүүлэх төсөл”, БНХАУ-ын 262.7 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээл, Монгол Улсын Засгийн газрын 13.1 сая ам.долларын хөрөнгө оруулалтын хүрээнд “Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжийн төсөл”-үүд тус тус ашиглалтад орсноор нийслэлийн ус хангамжийн хүртээмж, найдвартай байдал сайжирч, цэвэрлэх хүчин чадал нэмэгдэн, хотын хүн ам, аж ахуйн нэгжийн усны хэрэгцээг хангах болон байгаль орчны бохирдлыг бууруулах нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Мөн Улаанбаатар хотын төвлөрсөн дулаан хангамжийг нэмэгдүүлэх чиглэлд Дэлхийн банкны 41.0 сая ам.долларын зээл, ЕСБХБ-ны 10 сая ам.долларын зээл, 5.0 сая еврогийн

буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр хэрэгжсэн төслүүдийн хүрээнд 27 байршилд 37.1 хос.км дулааны төв шугамын өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажлыг хийж, шинээр 572 хэрэглэгчийг холбож, хүчин чадал, найдвартай ажиллагааг нэмэгдүүлсэн бол БНАУ-ын 7.5 сая еврогийн зээлийн санхүүжилтээр Дархан хотын цэвэр усны 14 км шугамыг уян, ширмэн хоолойгоор сольж, ухаалаг тоолуур суурилуулах төсөл, ЕСБХБ-ны 7.0 сая ам.долларын зээл, 7.0 сая ам.долларын буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр Эрдэнэт хотын долоон хэсэгт үерийн хамгаалалт, дамжуулах хоолойн бүтэц, системийг шинэчилж, барьж байгуулах төслүүд тус тус хэрэгжиж дуусна.

Шигтгээ: Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай анхдагч хууль:

(Улсын Их хурлаар 2026 оны 05 дугаар сарын 22-нд батлагдсан)

УИХ-аас соёрхон баталсан 2026 онд хэрэгжиж байгаа гадаад зээл, тусламжийн нийт 98 төсөл байгаагаас гадаад төслийн зээлийн 74 төсөл хэрэгжиж байна. Эдгээр төслийн нийт зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл 13.8 их наяд төгрөг бөгөөд гадаад зээлийн гэрээний 95.5 хувь 2030 он гэхэд хэрэгжиж дуусах төлөвлөгөөтэй.

Зээл ашиглалтын хэмжээ улсын төсөвт хангалттай түвшинд батлагдахгүй байснаас шалтгаалж эдгээр төслүүдийн хэрэгжилт удааширч, бодлогын өөрчлөлт хийхгүй тохиолдолд 10 гаруй жил хэрэгжих эрсдэл бодитоор бий болсон.

Гадаад төслийн зээлийн нийт ашиглагдаагүй үлдэгдлээс 6.7 их наяд төгрөг нь Газрын тос боловсруулах үйлдвэр, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих мега төслүүдийн санхүүжилт бөгөөд уг хууль батлагдсанаар зээлийн ашиглалт төсвийн хязгаарт хязгаарлагдахгүйгээр гүйцэтгэлээр санхүүжих эрх зүйн орчин бүрдэж, гадаад зээлийн ашиглалт, гүйцэтгэлд эерэг нөлөө үзүүлж байна.

2.4.Засгийн газрын өр

Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл 2025 оны жилийн эцсийн байдлаар, нэрлэсэн дүнгээр 35.4 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.4 хувьтай тэнцэж байсан бол 2026 оны эхний хагас жилийн байдлаар 36.2 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 35.5 хувьтай тэнцэж байна.

Хүснэгт 9. Засгийн газрын өрийн бүтэц (тэрбум төгрөг)

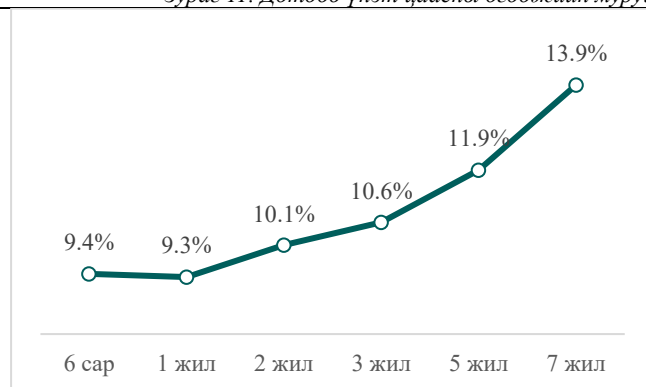
ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ	2025	2026.06.30
Төв Засгийн газрын өр	32,729.0	33,306.9
Дотоод өр	688.5	1,107.9
Гадаад өр	32,040.5	32,198.9
Гадаад үнэт цаас	8,964.7	9,052.1
Гадаад зээл	23,075.8	23,146.8
Орон нутгийн өр	2,512.9	2,753.8
Дотоод үнэт цаас	684.8	914.7
Гадаад үнэт цаас	1,828.1	1,839.1
Засгийн газрын өрийн баталгаа	165.7	157.5
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НИЙТ ӨР	35,407.6	36,218.2
Засгийн газрын өр / ДНБ (Хуулийн хязгаар 60%)	39.4%	35.5%

Өрийн удирдлагын тухай хуульд заасны дагуу Засгийн газрын өрийн бодлого нь Улсын Их Хурлаас баталсан стратегийн баримт бичгийн хүрээнд тодорхойлогдох бөгөөд Засгийн газраас Улсын Их Хурлын 2025 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийн 49 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2026-2028 оны стратегийн баримт бичгийг мөрдөн ажиллаж байна. Үүний дагуу Засгийн газраас 2026 оны эхний хагас жилд өрийн удирдлагын дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

1. Ойрх Дорнодын мөргөлдөөнөөс үүдсэн олон улсын санхүүгийн зах зээлийн эрсдэлтэй нөхцөл байдалд өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг амжилттай авч хэрэгжүүллээ. Засгийн газраас стратегийн баримт бичгийн 4 дүгээр зорилтын дагуу олон улсын зах зээлд арилжаалсан гадаад үнэт цаасыг буцаан худалдан авах, дахин санхүүжүүлэх, хөрөнгө оруулагчидтай мэдээлэл солилцох зэрэг арга хэмжээг тогтмол авч хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал, 2026 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдөр эхэлсэн Ойрх Дорнодын хурцадмал нөхцөл байдлаас шалтгаалж олон улсын санхүүгийн зах зээлд огцом савлагаа үүсээд байсан үед Монгол Улсын Засгийн газар нь зах зээлд анхны үнэт цаасыг санал болгож 2026 оны 03 дугаар сарын 09-ний өдөр 5.95 хувийн хүүтэй 500.0 сая ам.долларын хэмжээтэй Сенчири-5 үнэт цаасыг олон улсын зах зээлд арилжаалж, хугацаа тулаад байсан буюу 2026 оны 04 дүгээр сард төлөгдөх Номад болон 2028 оны 01 дүгээр сард төлөгдөх Сенчири-2 бондуудаас тодорхой хэсгийг дахин санхүүжүүлсэн. Улмаар Номад бондын төлбөрийг өрийн зохицуулалтын арга хэмжээний хүрээнд болон төрийн сангийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдлээс гадаад валютын нөөцөд дарамт учруулахгүйгээр бүрэн төлж барагдуулсан.

2. Дотоодын хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих зорилгоор Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны нээлттэй арилжааг тогтмол явуулж байна. Засгийн газраас Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан 2026 оны 08 дугаар сарын 19-ний өдрийн байдлаар нийт 170.0 тэрбум төгрөгийн үнэт цаасыг нээлттэй, өрсөлдөөнт хэлбэрээр арилжаалаад байна. Арилжааны хувьд 2 долоо хоног тутам Лхагва гарагт явагдаж байгаа бөгөөд хугацааны хувьд 6 сараас 7 жил хүртэлх хугацаагаар арилжаалж байна. Үнэт цаасны хүүгийн хувьд богино хугацаат үнэт цаас дунджаар 9.4 хувьтай арилжаалагдаж байгаа бол дунд болон урт хугацаат үнэт цаас 10.1-ээс 13.9 хувийн хүүтэй арилжаалагдаж, өгөөжийн муруй графикт үзүүлсний дагуу тогтоод байна. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг тогтмол арилжаалан, төгрөгийн эрсдэлгүй өгөөжийн муруйг үүсгэх нь дотоодын хөрөнгийн зах зээлийн суурь хүүг тогтоож, аж ахуйн нэгжүүдийг дотоодын зах зээлээс хямд эх үүсвэр татах, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг хөрөнгийн зах зээлд оролцох оролцоог нэмэгдүүлэхэд чухал ач холбогдолтой юм.

Зураг 11. Дотоод үнэт цаасны өгөөжийн муруй

Эх сурвалж: Сангийн яамны тооцоолол

3. Гадаад зээлийн ашиглалтыг нэмэгдүүлж, эрчим хүчний салбарт хэрэгжих төслүүдийн зээлийн хэлэлцээрийг байгууллаа. Гадаад зээлийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хууль 2026 оны 05 дугаар сарын 22-ны өдөр батлагдаж үүгээр Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төслүүдийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх боломж бүрдсэн.

Мөн Стратегийн баримт бичгийн 1 дүгээр зорилтын хүрээнд Хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан, эдийн засгийн бодит өгөөжтэй, тэргүүлэх ач холбогдол бүхий дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөрүүдийг тэргүүн ээлжид хэрэгжүүлэхээр заасан. Үүний дагуу эрчим хүчний салбарын төслүүд болох Дэлхийн банкны 78.0 сая ам.долларын санхүүжилтээр хэрэгжих Мандалговь-Арвайхээр чиглэлийн 287 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барих төсөл, Холбооны бүгд найрамдах Герман улсын Сэргээн босголт, зээлийн банкны 17.0 сая еврогийн санхүүжилтээр хэрэгжих Өргөө дэд станц төслүүдийн зээлийн хэлэлцээрийг байгуулж, 2026 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдөр Улсын Их Хурал соёрхон баталсан.

4. Эрчим хүчний томоохон төслүүдийг санхүүжүүлэх зорилгоор орон нутгийн үнэт цааснуудыг арилжааллаа. Засгийн газрын 2026 оны 49 дүгээр тогтоолын дагуу “Дулааны тавдугаар цахилгаан станц” төслийг санхүүжүүлэх зорилгоор 200.0 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас гаргах зөвшөөрлийг олгосон. Улмаар Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газраас Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулийн 10.3-т заасан дээд хэмжээнд нийцүүлэн 2026 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдөр 200.0 тэрбум төгрөгийн үнэт цаасыг 3 жилийн хугацаатай, 14 хувийн хүүтэйгээр арилжаалсан.

Мөн Засгийн газрын 2025 оны 43 дугаар тогтоолын дагуу “Даланзадгад 50 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барих” төслийг санхүүжүүлэх зорилгоор нийт 500 тэрбум төгрөгийн үнэт цаасыг 2026-2028 онд арилжаалах зөвшөөрлийг олгосон. Энэ хүрээнд Өмнөговь аймгаас Монгол улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулийн 10.3-т заасан дээд хэмжээнд багтаан 2026 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр нийт 150.0 төгрөгийн үнэт цаасыг 2 жилийн хугацаатай, 16 хувийн хүүтэйгээр дотоодын зах зээлд арилжаалсан.

5. Засгийн газрын өрийн баталгааны үлдэгдэл стратегийн баримт бичигт заасан хязгаарт нийцэж байна. Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах дээд хэмжээг 3.6 их наяд төгрөг байхаар хуульчилсан бол одоогийн байдлаар Өрийн удирдлагын тухай хуульд заасан шаардлагад нийцсэн өрийн баталгаа гаргуулах хүсэлт ирээгүй байна. Засгийн газрын өрийн баталгааны үлдэгдэл 2026 оны эхний хагас жилийн байдлаар 157.5 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байгаа бөгөөд энэ нь Чойбалсан ДЦС-ыг өргөтгөх төслийг санхүүжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Хөгжлийн банканд гаргасан 420.0 сая юанийн зээлийн үлдэгдэл юм.

6. Олон улсын валютын сангаас Монгол Улсын Засгийн газрын өрийн эрсдэлийг “Хэвийн эрсдэлтэй” гэж үнэллээ. Олон улсын валютын сангийн дүрмийн 4-р заалтын хүрээнд тус байгууллагаас Монгол Улсын эдийн засаг, төсөв, санхүүгийн нөхцөл байдалд үнэлэн тайлан бэлтгэдэг бөгөөд тус тайлангийн хүрээнд “Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээ”-г хийн олон нийтэд танилцуулдаг. Олон улсын валютын сангаас 2026 оны 05 дугаар сард хийсэн Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээгээр Монгол Улсын Засгийн газрын өрийн эрсдэлийг **“Хэвийн эрсдэлтэй”** гэж үнэлсэн бөгөөд тус тайланг 2026 оны 08 дугаар сарын 6-ны өдөр олон нийтэд танилцуулсан. Түүнчлэн, Монгол Улсын Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ тогтмол буурч, эдийн засгийн өсөлт тогтворжиж байгаатай холбогдуулан тус эрсдэлийн үнэлгээ нь 2025 онд “Өндөр эрсдэлтэй” ангиллаас сайжирч “Хэвийн эрсдэлтэй” болсон.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тодотголын төсөлд тусгах санал

Орос-Украины зэвсэгт мөргөлдөөн болон Ойрх Дорнодын геополитикийн хурцадмал нөхцөл байдал үргэлжилж байгаатай холбоотойгоор дэлхийн эдийн засгийн тодорхой бус байдал нэмэгдэж байна. Үүнээс шалтгаалж эрчим хүч, хүнсний бүтээгдэхүүний үнэ өсөх, нийлүүлэлтийн сүлжээ тасалдах, тээвэр логистикийн зардал нэмэгдэх эрсдэл өндөр хэвээр байна.

Эдгээр хүчин зүйлс нь дэлхийн улс орнуудад ялангуяа Ази, Номхон далайн бүс нутгийн орнуудын эдийн засгийн өсөлтийг сааруулах, инфляцыг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээгээр төсөв, төлбөрийн тэнцэл болон гадаад валютын нөөцөд ихээхэн дарамт учруулах төлөв байдал ажиглагдаж байна.

Монгол Улсын хувьд гадаад орчны дээрх сөрөг нөлөөлөл хүнс, шатахууны үнээр дамжин дотоодын эдийн засагт нөлөөлж эхэлсэн. Тухайлбал, 2025 оны 11 дүгээр сараас хойш буурч байсан инфляц 2026 оны 2 дугаар сараас эхлэн нэмэгдэж 13.0 хувьд хүрээд байна. Мөн 2026 оны эхний хагас жилийн байдлаар төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 14.6 их наяд төгрөг, нийт зарлага 16.8 их наяд төгрөг буюу нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 2.1 их наяд төгрөгийн алдагдалтай байна.

Засгийн газраас геополитикийн дээрх нөхцөл байдлаас шалтгаалсан төсөв, төлбөрийн тэнцэл, гадаад валютын нөөцөд ирэх дарамтыг бууруулах, байгалийн гамшиг болон эдийн засгийн хямралын үед хурдан хугацаанд ашиглах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг баталгаажуулах зорилгоор Азийн хөгжлийн банкнаас 200.0 сая ам.долларын төсвийн дэмжлэгийн зээл болон 250.0 сая ам.доллар хүртэлх санхүүжилттэй зээлийн шугам байгуулахаар холбогдох гэрээ хэлэлцээрийн төслийг бэлтгээд байна.

Түүнчлэн, Олон Улсын Валютын сангийн дүрмийн 4-р заалтын хүрээнд тус байгууллагаас жил бүр боловсруулдаг тайланд дурдсанаар олон улсын санхүүгийн нөхцөл байдал савлагаа ихтэй, гадаад эх үүсвэрийн хүүгийн түвшин өндөр байгаа үед дотоодын эх үүсвэрийг түлхүү ашиглах, үүний тулд дотоодын хөрөнгийн зах зээлийн хөгжилд анхаарах нь зүйтэй байгааг онцолсон. Мөн 2026 оны эхний хагас жилд улирлын чанартай орлогын дутагдал үүсэж нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 2.1 их наяд төгрөгийн алдагдалтай байгаагаас шалтгаалж төрийн сангийн мөнгөн хөрөнгийн дутагдалд орох эрсдэл үүсээд байна.

Иймд Засгийн газраас төрийн сангийн мөнгөн хөрөнгийн дутагдлыг нөхөх, дотоодын зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, улирлын чанартай орлогын дутагдлыг санхүүжүүлэх зорилгоор 2026 онд Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны гаргах дээд хэмжээг 1.0 их наяд төгрөгөөр нэмэгдүүлж 1,561.2 тэрбум төгрөг болгохоор Монгол Улсын 2026 оны тодотголын төсөлд тусгалаа.

Шинээр авах төсвийн дэмжлэгийн зээл болон нөхцөлт зээлийн шугам, дотоод үнэт цаас болон төсөвт туссан хэмжээний өрийн баталгааны дүнг оруулан тооцоход Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 2026 оны жилийн эцсийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 44.5 хувьтай тэнцэж байгаа нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд заасан Засгийн газрын өрийн хязгаар болон Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагад нийцэж байна.

III БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ТОДОТГОЛЫН ТӨСӨЛ

3.1. Төсвийн тодотгол хийх шаардлага, үндэслэл

Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийн өнөөгийн нөхцөл байдал, иргэдийн амьжиргаанд тулгамдаж буй асуудал, төсөвт учирч болзошгүй эрсдэлийг харгалзан төсвийн бодлогыг цаг үеийн шаардлагад нийцүүлэн уян хатан хэрэгжүүлэх, төсвийн хөрөнгийн үр ашиг, хэмнэлт, зарцуулалтын эрэмбэ, төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны үр ашгийг дээшлүүлэх шаардлага бий болж байна.

Иймээс Төсвийн тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1.4 дэх заалтад “төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд төсвийн зохицуулалт хийх” тохиолдолд Засгийн газар тухайн жилийн төсвийн тодотголын төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ гэж заасны дагуу Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

3.2. Төсвийн орлого

3.2.1 Төсвийн орлогын хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

Монгол Улсын эдийн засгийн одоогийн нөхцөл байдал, нэгдсэн төсвийн орлогын гүйцэтгэл, гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний экспорт, зах зээлийн үнийн түвшинд үндэслэн энэ оны төсвийн орлогын төсөөллийг шинэчлэн тооцлоо.

Ингэснээр Монгол Улсын 2026 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлого 36,172.2 тэрбум төгрөгт хүрч, батлагдсан дүнгээс 918.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр байна. Харин нийт тэнцвэржүүлсэн орлого энэ оны батлагдсан түвшинд буюу 31,930.0 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо. Тэнцвэржүүлсэн орлогын 91.0 хувь буюу 29,065.6 тэрбум төгрөгийг татварын орлого, үлдэх 9.0 хувь буюу 2,864.4 тэрбум төгрөгийг татварын бус орлого бүрдүүлэхээр байна.

3.2.2 Татварын орлого

Дээр дурдсанчлан татварын орлого 29,065.6 тэрбум төгрөгт хүрэхээр тооцсон нь энэ оны батлагдсан дүнгээс 1,020.2 тэрбум төгрөгөөр буурах төлөвтэй байна.

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний экспорт, үнийн өсөлтөөс шалтгаалж ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хүлээгдэж буй гүйцэтгэл батлагдсан дүнгээс өсөхөөр байна. Харин Евроазийн Худалдааны Түр Хэлэлцээрийн хэрэгжилт, суудлын автомашины импортын бууралтаас үүдэн импортын барааны гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого батлагдсан дүнгээс буурахаар байгаа болно.

Тодруулбал, энэ онд төсөвт төвлөрүүлэх ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого 5,280.9 тэрбум төгрөгт хүрч, батлагдсан дүнгээс 1,218.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 30 орчим хувиар нэмэгдэхээр байна. Харин импортын гаалийн албан татварын орлого батлагдсан дүнгээс 406.2 тэрбум төгрөгөөр буурч, 1,860.8 тэрбум төгрөгт, импортын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого батлагдсан дүнгээс 250.0 тэрбум төгрөгөөр буурч, 4,680.0 тэрбум төгрөгт тус тус хүрэхээр байна. Мөн суудлын автомашины онцгой албан татварын

хувьд 2026 онд 406.4 тэрбум төгрөгт хүрч, батлагдсан дүнгээс 233.6 тэрбум төгрөгөөр буурахаар тооцлоо.

3.2.3 Татварын бус орлого

Энэ онд татварын бус орлого 2,864.4 тэрбум төгрөгт хүрч, батлагдсан дүнгээс 1,020.2 тэрбум төгрөгөөр өсөхөөр төсөөлөв. Монгол Улсын Засгийн газар “Чөлөөлье” үндэсний санаачилгыг хэрэгжүүлж, энэ хүрээнд төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн засаглал, ил тод байдал, үйл ажиллагааг сайжруулах олон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна. Үүний үр дүнд төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн нэгдсэн төсөвт төвлөрүүлэх ногдол ашгийн орлого 1,613.8 тэрбум төгрөгт хүрнэ гэж төсөөллөө.

3.2.4 Татварын зарлага

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.25-д “татварын зарлага” гэж татварын хуулиар тухайн жилд татвар төлөгчид олгох татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг хэлнэ, мөн Татварын ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлд татварыг зөвхөн хуулиар бий болгох, тогтоох, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, хүчингүй болгох эрхтэй гэж тус тус заасан байдаг.

Татварын хууль тогтоомжийн дагуу татвар төлөгчдөд эдлүүлэх татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт энэ онд 1,676.0 тэрбум төгрөгт хүрч, нийт татварын орлогын 5.8 хувьтай тэнцэхээр байна. Мөн татварын хууль тогтоомжийн дагуу татвар төлөгчдөд эдлүүлэх татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээ 2027 онд 1,674.1 тэрбум төгрөгт буюу нийт татварын орлогын 5.4 хувь, 2028 онд 1,754.1 тэрбум төгрөг буюу нийт татварын орлогын 5.2 хувьд тус тус хүрэхээр байна.

Хүснэгт 10. Татварын зарлагын төсөөлөл (тэрбум төгрөг)

Үзүүлэлт	2024	2025	2026 ХБГ	2027 Төс.	2028 Төс.
Татварын орлогод эзлэх хувь	5.8	6.5	5.8	5.4	5.2
Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт	1,587.2	1,758.6	1,676.0	1,674.1	1,754.1
ААНОАТ	946.5	1,086.6	1,014.5	1,051.6	1,095.4
НӨАТ	393.1	421.3	409.1	436.8	461.3
Гаалийн татвар	38.4	46.7	49.8	52.4	51.3
ХХОАТ	209.1	204.1	202.7	133.3	146.1

3.3. Төсвийн урсгал зардал

3.3.1. Урсгал зардлын төлөвлөлтөд баримтлах зарчим, бодлого

Төсвийн тодотголоор урсгал зардлын дахин хуваарилалт хийх замаар төсвийн сахилга бат, хэмнэлт, зарцуулалтын үр ашгийг нэн тэргүүнд тавих зарчим баримтална. Шинээр нэмэгдэх зарлага, санхүүжилтийн хэрэгцээг бодит эх үүсвэртэй уялдуулж, санхүүжүүлэх шаардлагатай зардлуудаа үр ашгаар нь эрэмбэлж, төр өөрөө бүсээ чангалах замаар зардлын хэмнэлт бий болгож, нийгмийн хүлээлттэй, өвөлжилтийн бэлтгэлтэй холбоотой ач холбогдлоор тэргүүн эрэмбийн зардлуудаа санхүүжүүлнэ.

Төсвийн нөөцийг дахин хуваарилах дээрх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ иргэдийн амьжиргаа, нийгмийн хамгаалал, эдийн засгийн тогтвортой үйл ажиллагаанд шууд нөлөөлөх арга хэмжээг эрэмбэлж, төрийн байгууллагын урсгал зардлын өсөлтийг хязгаарлана.

Төсвийн тодотголын хүрээнд урсгал зардлын чиглэлээр дараах бодлогыг хэрэгжүүлнэ:

1. Төрийн байгууллагын үр ашиг багатай болон зайлшгүй бус зардлыг бууруулж үйл ажиллагааны зардлыг оновчтой болгох замаар төсвийн хэмнэлт бий болгоно;
2. Иргэдийн бодит орлого, худалдан авах чадварыг дэмжих арга хэмжээг тэргүүлэх, ялангуяа ахмад настны орлогын баталгааг сайжруулах хүрээнд тэтгэврийн шинэчлэлийн үр өгөөжийг шуурхай хүргэх;
3. Нийгэм, эдийн засгийн зайлшгүй хэрэгцээтэй арга хэмжээнд төсвийн нөөцийг дахин хуваарилж, төсвийн эх үүсвэрийг илүү үр ашигтай, зорилтот байдлаар ашиглахад чиглүүлнэ.

3.3.2. Тодотголын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Тэтгэврийн зөрүүг арилгаж, орлогын тэгш бус байдлаас чөлөөлнө

Монгол Улсын Их Хурал 2026 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг баталснаар олон давхаргат буюу 1/суурь тэтгэвэр, 2/тэтгэврийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, 3/хувийн нэмэлт тэтгэвэр гэсэн гурван давхаргат тэтгэврийн тогтолцоонд шилжих эрх зүйн үндэс бүрдсэн.

Олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцооны зорилго нь ахмад настны орлогыг зөвхөн нийгмийн даатгалын шимтгэлд суурилсан нэг эх үүсвэрээс хамааралтай бус харин төрөөс баталгаажуулах суурь орлого, нийгмийн даатгалын тэтгэвэр болон иргэний сайн дурын нэмэлт хуримтлалыг хослуулахад оршиж байна. Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын нийгмийн хамгааллын суурь түвшний зарчимд ахмад настанд үндэсний хэмжээнд тогтоосон доод түвшнээс багагүй орлогын баталгааг хангахыг нийгмийн хамгааллын үндсэн баталгааны нэг гэж үздэг. Суурь тэтгэвэр нь ахмад настны авч байгаа тэтгэврийн хэмжээ болон шимтгэл төлсөн хугацааг харгалзан тооцож, улсын төсвөөс сар бүр олгох орлогын нэмэлт баталгаа байх юм.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр суурь тэтгэврийг 2026 оны 11 дүгээр сарын 1-ээс буюу анх батлахдаа хэрэгжүүлж эхлэхээр төлөвлөсөн хугацаанаас хоёр сарын өмнө хэрэгжүүлж эхлэх нь ахмад настны орлогын баталгааг бодитой сайжруулах дараах ач холбогдолтой гэж үзэж байна. Үүнд:

1/Ахмад настны дийлэнх хэсгийн хувьд тэтгэвэр нь өрхийн тогтмол мөнгөн орлогын үндсэн эх үүсвэр байдаг тул суурь тэтгэврийг аль болох эрт олгох нь тэдний худалдан авах чадварыг богино хугацаанд нэмэгдүүлж, хүнс, эмчилгээ, түлш, халаалт зэрэг зайлшгүй хэрэглээний зардлаа тогтвортой санхүүжүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ. Ялангуяа өвлийн улирал эхлэхтэй холбоотой өрхийн зардлын дарамт нэмэгдэх эрсдэлтэй 11, 12 дугаар сард

нэмэлт орлогын хамгаалалт бий болгох нь нийгмийн бодлогын хувьд илүү үр нөлөөтэй гэж үзэж байна.

2/ Суурь тэтгэвэр нь ахмадуудын авч байгаа тэтгэврийн хэмжээ, шимтгэл төлсөн хугацааг харгалзан орлогын хамгаалалтыг нэмэгдүүлэх тогтолцооны шинэ давхарга юм. Иймд түүнийг эрт хэрэгжүүлэх нь бага тэтгэвэртэй болон урт хугацаанд шимтгэл төлсөн ахмад настны орлогыг илүү зохистой түвшинд хүргэх, тэтгэврийн зөрүүтэй байдлыг багасгахад нөлөөлөх болно.

Иймд ахмад настны бодит орлогыг нэмэгдүүлэх, тэдний санхүүгийн эмзэг байдлыг бууруулах, олон давхаргат тэтгэврийн шинэ тогтолцооны үр өгөөжийг иргэдэд шуурхай хүргэх зорилгоор суурь тэтгэврийг 2026 оны 11 дүгээр сарын 1-ээс олгож эхлэхээр тооцов.

Ингэснээр хөдөлмөрийн чадвар алдсаны болон тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авч байгаа иргэд, 10-аас доошгүй жил шимтгэл төлж өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон иргэд, мөн Нийгмийн даатгалын сангаас болон цэргийн тэтгэвэр авч байгаа эрэгтэй 60 нас, эмэгтэй 55 нас хүрсэн нийт 435 мянган ахмад настанд хуульд заасан нөхцөлийг хангасан бол суурь тэтгэвэр авах боломж бүрдэж байна.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд заасан зохицуулалтын хэрэгжилтийн хугацааг наашлуулж, 2026 оны 11-12 дугаар сард ахмадуудад суурь тэтгэвэр олгоход 196.3 тэрбум төгрөг нэмж шаардагдах ба ингэснээр ахмад настнуудын сарын дундаж тэтгэврийн хэмжээ 233.8 мянган төгрөгөөр нэмэгдэж, нийт дундаж тэтгэвэр 1,188.8 мянган төгрөгт хүрнэ.

Энэхүү арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийн тулд суурь тэтгэврийг 2027 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс олгохоор заасан хуулийн зохицуулалтад өөрчлөх оруулах шаардлага үүсэж байгаа бөгөөд үүнтэй холбогдуулан төсвийн тодотголын төсөлтэй хамт дагалдах хуулийн төслүүдийг боловсруулсан болно.

Төрийн үйлчилгээний цалингийн зөрүү, ойлгомжгүй зохицуулалтаас чөлөөлнө.

Геополитик, гадаад эдийн засгийн тодорхой бус байдал үргэлжилж, үнийн өсөлт иргэдийн бодит орлогод дарамт учруулж байгаа өнөөгийн нөхцөлд төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын орлогыг хамгаалах, хөдөлмөрийн үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Энэхүү арга хэмжээний зорилго нь төрийн үйлчилгээнд ажиллаж байгаа албан хаагчдын салбар хоорондын цалин хөлсний ялгаа, ойлгомжгүй тооцоолол, бодит орлогыг бууруулж буй дарамтаас чөлөөлөхөд оршиж байна. Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарт үндсэн цалин нэмэгдсэн боловч зарим нэмэгдэл, нэмэгдэл хөлсийг өмнөх цалингийн суурь хэмжээнээс тооцож ирсэн “хоёр өөр цалингийн суурьтай” ойлгомжгүй зохицуулалтыг арилгах арга хэмжээг Засгийн газрын “чөлөөлье” санаачилгын хүрээнд хэрэгжүүлж эхлээд байна.

2026 оны 01 дүгээр сарын 01-ээс боловсролын салбарын багш, ажилчдын цалинг 50 хувь, эрүүл мэндийн салбарын эмч, ажилчдын цалинг 30 хувь, шинжлэх ухааны салбарын ажилчдын цалинг 15 хувиар тус тус нэмэгдүүлсэн. Гэвч салбар бүрд ялгаатай хувиар хэрэгжүүлсэн энэхүү зохицуулалтын улмаас төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалингийн

өсөлтийн түвшин харилцан адилгүй болж, салбар хоорондын цалингийн зөрүү нэмэгдэх нөхцөл үүссэн.

Тиймээс дээрх ялгаатай болон ойлгомжгүй зохицуулалтыг арилгах зорилгоор төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалингийн өсөлтийг 2025 оны суурь түвшинтэй харьцуулахад бүх салбарт 50 хувьд хүргэж жигдрүүлэх зорилт тавьж, 2026 оны 11 дүгээр сарын 1-ээс эрүүл мэндийн салбарын албан хаагчдын цалингийн өсөлтийг нэмэлт 20 нэгж хувиар, шинжлэх ухааны салбарын албан хаагчдынхыг нэмэлт 35 нэгж хувиар тус тус нэмэгдүүлж, төрийн үйлчилгээний бусад салбарын албан хаагчдын цалинг 2025 оны түвшнээс 50 хувиар нэмэгдүүлэхээр тооцож холбогдох зардлыг төсөвт тусгалаа.

Дээрх төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалинг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр инфляцаар нөлөөлж байгаа бодит орлогын дарамт, салбар хоорондын цалин хөлсний зөрүүтэй байдал, ялгаатай сууриас тооцдог төвөгтэй зохицуулалтаас иргэдийг чөлөөлж хөдөлмөрийн үнэлэмжийг бодитой нэмэгдүүлж байна.

“Гэрт ойрхон сургууль-хамгийн сайн сургууль” арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

Сургуулийн байршил, хүн амын төвлөрөл, сургуулийн хүчин чадлаас шалтгаалан сургалтын орчин, анги дүүргэлт, сургалтын чанар, хүртээмж харилцан адилгүй байгаа нь хүүхэд бүр тэгш, чанартай боловсрол эзэмшихэд хүндрэл учруулж байна.

Иймд хүүхэд гэртээ ойр аюулгүй, чанартай сургалтын орчинд суралцах боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Гэрт ойр сургууль-хамгийн сайн сургууль” арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэхээр нийт 50.0 тэрбум төгрөгийг нэмж тусгалаа.

Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд нийслэлийн ачаалал өндөртэй байршлуудад сургуулийн зориулалттай 22 барилга түрээслэн, 9.9 мянган суралцагчийг хамруулах нэмэлт хүчин чадлыг бий болгож, анги танхимыг тохижуулна. Мөн бага ангийн сургалтын шинэчилсэн хөтөлбөрт нийцүүлэн 500 анги танхимын сургалтын орчныг шинэчилж, шаардлагатай сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоног төхөөрөмжөөр хангах замаар 32.7 мянган суралцагчийн суралцах орчныг сайжруулна. Үүний зэрэгцээ 12 төрөлжсөн ахлах сургуулиудад тоног төхөөрөмжийн нөхөн хангалтыг хийж, 5.3 мянган суралцагчийг чанартай төрөлжсөн сургалтад хамруулах боломжийг бүрдүүлнэ. Түүнчлэн төрийн бус өмчийн сургуулиудын сул орон зайг ашиглан нийт 1.1 мянган суралцагчийг хамруулж төрийн өмчийн сургуулийн ачааллыг бууруулна.

Эдгээр арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд сургуулийн ачаалал богино хугацаанд бодитоор буурч, суралцагсад гэртээ ойр сургуульд, тэгш, чанартай боловсрол эзэмших нөхцөл бүрдэнэ.

Стратегийн нөөцийн зарим барааны хангамжийг тогтворжуулна.

Хүн амын хүнсний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, зах зээл дэх үнийн огцом өсөлтөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор стратегийн нөөцийн зарим барааны бүрдүүлэлтэд онцгой анхаарч, агуулахын үлдэгдэл, борлуулалтыг цахимжуулж, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө. Үүнд:

Махны нөөц бүрдүүлэх: Иргэдийн хүнсний гол хэрэглээ болсон махны нийлүүлэлтийг тогтвортой байлгаж, улирлын хомсдол болон үнийн огцом өсөлтөөс сэргийлэх зорилгоор 20.0 мянган тонн нөөцийн мах бүрдүүлэх зориулалтаар хөнгөлөлттэй зээлийн дэмжлэгийг дотоодын махны үйлдвэрүүдэд олгохоор төлөвлөлөө.

Түүнчлэн нөөцийн махны бүрдүүлэлт, хадгалалт, борлуулалтыг оновчтой төлөвлөж, нөөцийн хөдөлгөөнийг хянах тогтолцоонд үе шаттай шилжинэ. Энэ хүрээнд нөөцийн махны бүрдүүлэлт, борлуулалтыг цахим төлбөрийн баримтын системд бүртгэж, агуулахын үлдэгдэл болон нөөцийн хөдөлгөөнийг хянах боломжийг бүрдүүлж, ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

Улаанбуудайн нөөц бүрдүүлэх, гурилын хангамж, нийлүүлэлтийг тогтвортой байлгах: Дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангах, нөөц бүрдүүлэхэд нийт 100.0 мянган тонн улаанбуудай шаардлагатай байна. 2026 оны тариаланчдын намрын ургацаас улаанбуудайг худалдан авч, гурилын дотоодын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, хүн амын гурилын хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, үнийн өсөлтөөс сэргийлэхэд зориулна. Түүнчлэн дотоодын улаанбуудайн зах зээлийг дэмжих, тариаланчдын борлуулалтыг баталгаажуулах, стратегийн хүнсний хангамжийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор гурилын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн эргэлтийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэхэд зориулж санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.

Хүнсний ногооны хангамжийг нэмэгдүүлэх: Төмс, хүнсний ногооны хангамж, нийлүүлэлтийг тогтворжуулах, үнийн өсөлт болон нийлүүлэлт тасалдахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүнсний ногоо, тариалан эрхлэгчдээс төмс, сонгино, шар манжин, лууван зэрэг гол нэрийн 12.0 мянган тонн хүнсний ногоог худалдан авч нөөц бүрдүүлнэ. Ингэхдээ стандартын шаардлага хангасан зоорь, агуулахын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэхэд анхаарч, аж нэгжүүдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох замаар дотоодын хүнсний ногооны нөөц, хангамжийг жилийн турш тогтвортой байлгахад чиглэсэн арга хэмжээ авна.

2026 оны улаанбуудай, хүнсний ногоо, ургац хураалтыг хэвийн, шуурхай зохион байгуулах зорилгоор тариаланчдын шатахууны хангамж, нийлүүлэлтийг тасалдуулахгүй, тогтвортой байлгахад анхаарч ажиллана.

Эрчим хүчний хүрэлцээгүй байдлаас чөлөөлнө.

2026 оны 8 дугаар сарын байдлаар эрчим хүчний системийн өвөлжилтийн бэлтгэл ажил 51 хувьтай байна. 2026-2027 оны өвлийн улиралд эрчим хүчний системийн оргил ачаалал 2026 оны 12 дугаар сард 1,956 МВт хүрэх тооцоололтой байна. Оргил ачааллыг дотоодын эх үүсвэрээс 1,445 МВт, батарей хуримтлуурын системээс 158 МВт, импортоор 353 МВт тус тус хангахаар төлөвлөж байна. Эрчим хүчний салбарын 27 төрийн өмчит үйлдвэр, компанийн 2026-2027 оны өвөлжилтийн бэлтгэлийг хангахад үндсэн болон туслах тоноглолын их засвар, хөрөнгө оруулалт хийх зайлшгүй шаардлага үүсээд байна.

Дулааны цахилгаан станцуудын үндсэн тоноглолын хувьд нийт 69 зуухнаас 28 нь ажиллагаанд, 27 нь бэлтгэлд, 14 нь засварт байгаа бол нийт 49 турбогенератороос 25 нь ажиллагаанд, 17 нь бэлтгэлд, 7 нь засварт байна. Системийн горим ажиллагаа одоогоор хэвийн, төлөвлөгөөт засварын ажлууд батлагдсан графикайн дагуу үргэлжилж байгаа боловч

шаардлагатай их засвар, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлийг бүрэн хэрэгжүүлэх боломж хязгаарлагдмал байна.

Өвлийн оргил ачааллын үед дулааны цахилгаан станцууд үндсэн тоноглолуудаа бүрэн хүчин чадлаар, бэлтгэл нөөц хязгаарлагдмал нөхцөлд ажиллуулах шаардлага үүсэхээр байна. Энэ үед үндсэн тоноглолд гэмтэл, саатал гарсан тохиолдолд хэрэглэгчдийн 70-290 МВт хүртэлх ачааллыг хязгаарлах эрсдэл үүсэж болзошгүй байна. Иймд эрчим хүчний найдвартай ажиллагааг хангах, өвөлжилтийн эрсдэлийг бууруулах, хэрэглэгчдэд тарифын өсөлтөөс үүсэх санхүүгийн ачааллыг зохистой түвшинд хадгалах чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төсвийн тодотголд тусгалаа. Үүнд:

1. Нэмэлт эх үүсвэрийг ашиглалтад оруулж, эрчим хүчний нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлнэ. Нар, салхины цахилгаан станц болон батарей хуримтлуур хосолсон нийт 220 МВт хүчин чадал, 440 МВт.цаг багтаамжтай төслүүдийг таван байршилд өрсөлдөөнт сонгон шалгаруулалтаар хэрэгжүүлнэ. Түүнчлэн өвлийн оргил ачааллыг найдвартай хангах зорилгоор БНХАУ-аас нэмэлт 80 МВт цахилгаан эрчим хүч импортлох ажлыг 2026 оны 7 дугаар сараас эхлүүлээд байна.

2. Импортын цахилгаан эрчим хүчний тарифын зөрүүг санхүүжүүлнэ. Импортын цахилгаан эрчим хүчний өртөг болон хэрэглэгчдэд мөрдөж буй тарифын зөрүүг шууд хэрэглэгчдэд шилжүүлэх нь өрхийн болон аж ахуйн нэгжийн зардлыг огцом нэмэгдүүлж санхүүгийн дарамт үзүүлэх эрсдэлтэй байна. Иймд хэрэглэгчдэд ирэх тарифын ачааллыг зохистой түвшинд хадгалах, эрчим хүчний компаниудын санхүүгийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилгоор импортын цахилгаан эрчим хүчний төлбөрийн зөрүүнд 107.3 тэрбум төгрөгийн татаас олгохоор тооцлоо.

3. Өвөлжилтийн бэлтгэл, их засвар, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлийг санхүүжүүлнэ. Дулааны цахилгаан станц, цахилгаан болон дулаан дамжуулах, түгээх сүлжээний үндсэн болон туслах тоноглолын найдвартай ажиллагааг хангах, өвлийн оргил ачааллын үед үүсэх аваар, саатлын эрсдэлийг бууруулах зорилгоор салбарын их засвар, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлд 92.7 тэрбум төгрөг төсөвлөлөө. Уг санхүүжилтийг өвлийн оргил ачааллаас өмнө зайлшгүй хийх шаардлагатай засвар, шинэчлэлийн ажлыг эрэмбэлэн хэрэгжүүлэхэд чиглүүлж, тоноглолын бэлэн байдлыг нэмэгдүүлэх, төлөвлөгдөөгүй тасалдал болон хэрэглэгчдийн ачааллыг хязгаарлах эрсдэлийг бууруулахад зарцуулна.

Төсвийн үр ашиггүй зардлаас чөлөөлнө.

Дээр дурдсан иргэдийн орлогыг хамгаалах, эрчим хүчний найдвартай байдлыг хангах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах эх үүсвэрийг төрийн байгууллагын тэвчиж болох болон зайлшгүй бус урсгал зардлыг бууруулах, хэрэгжээгүй болон үр ашиг багатай арга хэмжээний санхүүжилтийг дахин хуваарилах замаар шийдвэрлэнэ. Энэ хүрээнд төрийн цэргийн болон тусгай чиг үүргийн байгууллагаас бусад төсвийн байгууллагын тэвэр, шатахуун, дотоод албан томилолт, сургалт, дадлага, бэлтгэл, төрийн өндөр, дээд түвшний албан ёсны айлчлал болон өндөр түвшний зочин, төлөөлөгч хүлээн авахаас бусад гадаад албан томилолт, зочин төлөөлөгчийн зардлыг бууруулахаар тооцов.

Мөн бүх шатны төсвийн байгууллагын эд хогшил, тавилга, автомашин, багаж, техник хэрэгсэл худалдан авах, урсгал засвар хийх, түүнчлэн нэн тэргүүний хэрэгцээнд хамаарахгүй бараа, ажил, үйлчилгээ болон мэргэжлийн үйлчилгээ худалдан авах зардлыг хязгаарлана. Ажил олгогчоос олгодог боловч хууль тогтоомжоор заавал олгохоор тогтоогоогүй нэг удаагийн тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэгийн санхүүжилтийг мөн бууруулж тооцлоо.

Түүнчлэн хууль тогтоомжоор үүрэг болгосон, эсхүл Засгийн газрын албан ёсны шийдвэрээр зохион байгуулахаар тогтоосноос бусад форум, хурал, зөвлөгөөн, баяр ёслол, ой, салбарын өдөр, урлаг, спортын олон нийтийн арга хэмжээ, мөн зайлшгүй шаардлагагүй заавар, журам, аргачлал, сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, хэвлүүлэх, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах, контент болон тайлан бэлтгэхтэй холбоотой зардлыг бууруулна.

Үүний зэрэгцээ 2026 оны төсөвт санхүүжилт нь батлагдсан боловч хэрэгжилт эхлээгүй, тухайн төсвийн жилд бодит үр дүнд хүрэх боломж хязгаарлагдсан, эсхүл бодлогын ач холбогдлоор эрэмбэлэхэд хойшлуулах боломжтой зарим хөтөлбөр, арга хэмжээний зардлыг бууруулж, чөлөөлөгдөх эх үүсвэрийг нийгэм, эдийн засгийн нэн тэргүүний хэрэгцээнд дахин хуваарилна.

Дээрх арга хэмжээний үр дүнд 2026 оны төсвийн урсгал зардлаас нийт 216.3 тэрбум төгрөгийн хэмнэлт бий болгож, уг эх үүсвэрийг иргэдийн орлогын хамгаалал болон эрчим хүчний найдвартай ажиллагааг хангахад шаардлагатай нэмэлт санхүүжилтийн эх үүсвэр болгон ашиглахаар тооцлоо. Урсгал төсвийн тодотгол нь төсвийн дотоод нөөцийг дайчлан, ач холбогдол багатай зардлаас нийгэм, эдийн засгийн өндөр ач холбогдолтой арга хэмжээнд эх үүсвэр шилжүүлэх замаар зарцуулалтын үр ашиг, төсвийн сахилга батыг сайжруулахад чиглэж байна.

3.4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж болон төр, хувийн хэвшлийн түншлэл

3.4.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1 дэх хэсэгт “Энэ хуулийн 13.1.1, 13.1.2 дахь заалтыг 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө” гэж заасны дагуу батлагдсан төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг жил бүрийн 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотор бүрэн дуусгах, дуусгаагүй бол төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг төсвийн хэмнэлтэд тооцох зохицуулалт нь 2025 онд бүрэн хэрэгжиж эхэлсэн.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2026 онд шинээр хэрэгжүүлж буй төслүүдийн 52 хувь буюу 155 төсөл нь Улсын Их Хурлын хэлэлцүүлгийн шатанд нэмэгдсэн, 48 хувь буюу 141 төсөл нь Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн төслүүд бөгөөд нийт 296 төсөл, арга хэмжээнд 1,313.3 тэрбум төгрөг санхүүжүүлэхээр батлагдсан.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1, 13.1.2, 13.1.3 дахь хэсэгт тус тус заасны дагуу 2026 оны 05 дугаар сарын 31-ний дотор худалдан авах ажиллагааг бүрэн дуусгах, гэрээ байгуулаагүй төслүүдийн санхүүжилтийг хэмнэлтэд тооцох, зарцуулахгүй байх зохицуулалтын хүрээнд Засгийн газрын 2026 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрийн 231 дүгээр “Төсвийн хэмнэлтэд тооцох тухай” тогтоолоор 2026 онд 252.5 тэрбум төгрөг буюу гэрээ

байгуулаагүй 32 төслийн 118.6 тэрбум төгрөг, багцад хуваарилан хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн боловч гэрээ байгуулаагүй 103.3 тэрбум төгрөг, худалдан авах ажиллагааны явцад бий болсон хэмнэлт 29.4 тэрбум төгрөг төсвийн хэмнэлтэд тооцогдсоноор дараа онуудад ирэх төсвийн ачааллыг 1 их наяд орчим төгрөгөөр бууруулсан.

Мөн Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.6 дахь заалтад “тухайн жилд батлагдсан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний санхүүжих дүнг төсвийн тодотголоор бууруулахгүй байх” гэж заасан бөгөөд дээрх зохицуулалтын хүрээнд 2026 онд хэрэгжих боломжгүй болсон, шүүхийн маргаан үүссэн 4 төслийг түр хойшлуулж 21.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг зогсоолоо.

Мянганы сорилтын хоёр дахь Компакт гэрээгээр эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, ядуурлыг бууруулах зорилтын хүрээнд “Улаанбаатар хотын нийт ус хангамжийг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр”-ийг АНУ-ын Засгийн газрын 350.0 сая ам.долларын буцалтгүй тусламж, Монгол Улсын Засгийн газрын 111.7 сая хүртэлх ам.долларын хөрөнгө оруулалтаар Ус гүн цэвэршүүлэх үйлдвэр, Хаягдал ус дахин боловсруулах үйлдвэрийг байгуулж, Улаанбаатар хотын нийт ус хангамжийг 80 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэн, ирэх 30 жилийн хугацаанд усны хомсдолд орохоос урьдчилан сэргийлж, нийслэлийн 2.4 гаруй сая иргэн стандартын шаардлагад нийцсэн цэвэр ундны усаар тогтвортой хангагдах боломжийг бүрдүүллээ. Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дээрх төслийн 2025 оны санхүүжээгүй үлдэгдэл санхүүжилт болох 23.0 тэрбум төгрөгийг нэмж тусгасан.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулийн өөрчлөлтөөр улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 9,798.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 702 төсөл, арга хэмжээнд 3,030.7 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлэхээр байна.

Хүснэгт 11. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, төсвийн ерөнхийлөн захирагчаар (тэрбум төгрөг)

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ	ТӨСЛИЙН ТОО /АНХ/	ТӨСӨВТ ӨРТӨГ /АНХ/	САНХҮҮЖИХ ДҮН /АНХ/	ӨӨРЧЛӨЛ Т	ТӨСЛИЙН ТОО /ТОДОТГОХ/	ТӨСӨВТ ӨРТӨГ /ТОДОТГОХ/	САНХҮҮЖИ Х ДҮН /ТОДОТГОХ/
Монгол Улсын Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд	4	193.9	79.7	(14.7)	4	179.2	65.0
Монгол Улсын Шадар сайд	9	73.7	46.1	(1.0)	9	68.6	45.0
Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга	18	83.4	30.6	(4.4)	16	61.5	26.2
Гадаад харилцааны сайд	1	9.9	9.9	(1.0)	1	8.9	8.9
Сангийн сайд	4	550.0	99.8	22.9	4	550.0	122.7
Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	33	184.4	83.2	(11.0)	31	161.7	72.1
Батлан хамгаалахын сайд	8	115.1	62.4	(0.0)	8	115.1	62.4
Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн сайд	17	303.4	207.8	(12.0)	17	203.7	195.8
Боловсролын сайд	238	1,599.8	506.8	(33.0)	230	1,516.1	473.8
Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	23	109.2	37.9	(0.8)	23	108.1	37.1
Зам, тээврийн сайд	102	3,967.3	952.4	(48.3)	94	3,555.3	904.1
Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд	83	908.1	199.7	(51.7)	78	691.4	147.9
Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд	55	854.6	216.6	(9.7)	53	825.3	206.9
Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	26	153.4	82.1	(30.7)	20	102.5	51.5

Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны сайд	8	40.1	24.8	(4.4)	8	35.2	20.4
Эрчим хүчний сайд	38	1,028.8	312.6	(19.8)	36	883.3	292.8
Эрүүл мэндийн сайд	50	713.5	223.7	(29.1)	49	479.0	194.6
Авлигатай тэмцэх газрын дарга	2	1.0	1.0	(0.1)	2	0.9	0.9
Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч	2	3.2	2.6	(0.0)	2	3.2	2.6
Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга	9	138.2	61.4	(0.0)	9	138.1	61.4
Улсын Ерөнхий Прокурор	5	68.7	25.3	(0.7)	5	67.9	24.5
Монгол Улсын Ерөнхий аудитор	1	1.3	1.3	(0.0)	1	1.3	1.3
Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга	1	41.7	12.5	-	1	41.7	12.5
Төрийн албаны зөвлөлийн дарга	1	0.2	0.2	(0.0)	1	0.2	0.2
НИЙТ	738	11,142.8	3,280.2	(249.5)	702	9,798.3	3,030.7

Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн 187, 2026 оны 01 дүгээр сарын 28-ны өдрийн “Жагсаалт батлах тухай” 25 дугаар тогтоолоор орон нутаг 25 төслийн, төсвийн ерөнхийлөн захирагч 80 төслийн, Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраас 179 төслийн худалдан авах ажиллагааг тус тус зохион байгуулахаар шийдвэрлэсэн бөгөөд 2026 оны оны 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар орон нутагт худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан төслүүдийн 94%, төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын зохион байгуулсан төслүүдийн 87%, Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраас зохион байгуулсан төслүүдийн 81% нь тус тус гэрээ байгуулсан байна.

Гэрээ байгуулагдаагүй төслүүдийн явцыг харвал худалдан авах ажиллагааг эхлүүлээгүй 14 төсөл, тендерийн шатанд 95 төсөл, үүн дотроо гомдол гарсан 28 төсөл, гэрээ байгуулах эрх олгосон боловч хуулийн хугацаанд гэрээ байгуулж амжихгүй 50 төсөл, шаардлага хангасан оролцогч байхгүй 19 төсөл, арга хэмжээ байна.

Дээрхээс үзвэл хуулийн шаардлага, шалгуур, холбогдох бэлтгэл ажил бүрэн хангагдаагүй төслүүдийг төсвийн төсөлд тусгах, УИХ-ын хэлэлцүүлгийн шатанд төслүүд их хэмжээгээр нэмэгдүүлэх зэрэг нь худалдан авах ажиллагааны үр дүнг бууруулж, төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашиг, төсвийн сахилга батыг сулруулах эрсдэлийг бий болгож зарим төслүүдийг хэвийн үргэлжлүүлэх боломжийг хязгаарлаж байна.

3.4.2. Гадаад зээл, тусламж

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулиар Засгийн газрын гадаад зээлийн ашиглалтад 1,235.3 тэрбум төгрөг, гадаад тусламжийн ашиглалтад 365.0 тэрбум төгрөг нийт 1,600.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг баталсан. Энэхүү санхүүжилт нь гадаадын зээл, тусламжийн эх үүсвэрээр хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах, төслийн хүрээнд төлөвлөсөн бүтээн байгуулалт, хөрөнгө оруулалтын ажлыг үргэлжлүүлэхэд чиглэнэ.

Мөн стратегийн томоохон төслүүд болох Газрын тос боловсруулах үйлдвэр, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станцын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлэх, хэрэгжилтэд тулгамдаж буй асуудлыг шуурхай шийдвэрлэх, төслийн гүйцэтгэлд үндэслэн санхүүжилтийг олгох зорилгоор “Гадаад зээлийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай” хууль батлагдсан. Тус хуулийн хүрээнд дээрх төслүүдийн санхүүжилтийг төслийн бодит гүйцэтгэлтэй уялдуулан олгож, гадаад зээлийн хөрөнгийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, төслүүдийн хэрэгжилтийн явцыг эрчимжүүлэх боломж бүрдсэн.

Хүснэгт 12. Гадаад зээл, тусламжийн төсөл хөтөлбөр, хөгжлийн түншээр (тэрбум төгрөг)

№	Хөгжлийн түнш	Төслийн тоо	2026 батлагдсан	Ашиглалт /2026.08.18/	Хувь
Төсвийн тухай хуулиар					
1	Азийн хөгжлийн банк	44	528.8	214.5	41%
2	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	6	137.5	136.6	99%
3	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс	5	199.2	126.1	63%
4	Америкийн Нэгдсэн Улс	1	170.7	98.6	58%
5	Дэлхийн банк	10	155.2	90.2	58%
6	Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк	12	189.7	81.4	43%
7	Бүгд Найрамдах Франц Улс	3	63.4	51.9	82%
8	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс	3	46.2	17.8	38%
9	Япон Улс	1	10.5	10.5	100%
10	Бүгд Найрамдах Австри Улс	2	9.2	9.1	99%
11	Европын хөрөнгө оруулалтын банк	4	25.2	6.0	24%
12	Бүгд Найрамдах Польш Улс	2	41.4	1.9	5%
13	Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс	1	21.2	1.3	6%
14	Кувейт	1	0.4	0.2	52%
15	Люксембургийн Их Гүнт Улс	1	1.6	-	-
		96	1,600.3	846.1	53%
Гадаад зээлийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хуулиар					
1	Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс (Газрын тос боловсруулах үйлдвэр)			324.7	
2	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс (Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц)			82.9	
		2		407.6	
НИЙТ		98		1,253.7	

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тодотголд гадаад зээлийн эх үүсвэрийн ашиглалтыг бууруулахгүй байх зарчим баримталсан. Харин гадаад тусламжийн эх үүсвэрээр 24 төслийн хэрэгжилтийн явц, гэрээний хэрэгжилт, тухайн онд хийгдэх ажлын төлөвлөгөө болон санхүүжилтийн бодит хэрэгцээг харгалзан гадаад тусламжийн ашиглалтын төлөвлөгөөг шинэчлэн тооцож, 2026 онд ашиглахаар төлөвлөсөн гадаад тусламжийн хэмжээг 50.0 тэрбум төгрөгөөр бууруулан, 315.0 тэрбум төгрөг байхаар тусгав.

Хүснэгт 13. Засгийн газрын гадаад, зээл тусламжийн ашиглалт, 2026 оны тодотгол, тэрбум төгрөг

Эх үүсвэр	Төслийн тоо	2026 батлагдсан	Өөрчлөлт	2026 ашиглалт /тодотгох/
1. Зээл	72	1,235.3	Өөрчлөлтгүй	1,235.3
2. Тусламж	24	365.0	-50	315.0

3.4.3. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн зорилт нь нийтийн зориулалттай дэд бүтэц, төрийн үйлчилгээний салбарт төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн төслийг хэрэгжүүлэх, хувийн хэвшлийн оролцоо, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, төр, хувийн хэвшил эрсдэлийн оновчтой удирдлагад суурилан түншлэлийн гэрээний дагуу урт хугацаанд үр ашигтай хамтран

ажиллах болон санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэхтэй эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлэхэд чиглэсэн.

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлэхээр давхардсан тоогоор Улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт 4 төсөл, ЗГҮАХ 2024-2028-д 48 төсөл, Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө 2025-д туссан 33 төсөл, УЖХТ 2026-д туссан 13 төсөл байна. Эдгээрээс 18 төсөл нь түншлэлээр тодорхой үе шатанд явж байгаа бол 30 төсөл хэрэгжиж эхлээгүй байна.

Засгийн газрын түвшинд түншлэлээр хэрэгжүүлэхээр гэрээ байгуулсан төсөл, арга хэмжээ 2026 оны 08 дугаар сарын 02-ны өдрийн байдлаар байхгүй, харин аймаг, нийслэлийн түвшинд гэрээ байгуулсан 1 төсөл байна. Уг төсөл нь улсын төсөвт дарамт үүсгэх, болзошгүй эрсдэл үүсгэхгүй бөгөөд “зураг төсөл, төсвийг боловсруулах, барих, ашиглах, шилжүүлэх” түншлэлийн хэлбэрээр хэрэгжих бөгөөд хөрөнгө оруулалтын хувьд 80 хувийг хувийн хэвшил, 20 хувийг нийслэлийн бондын санхүүжилтээс бүрдэх юм.

Салбарын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон хувийн хэвшлээс төслийн саналаа гаргаж Эдийн засаг, хөгжлийн яам болон Төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн төвд холбогдох судалгаа хийгдэж буй 18 төсөл, аймаг, нийслэл бие даан хэрэгжүүлэх түншлэлийн хүрээнд судалгаа хийгдэж буй 13 төсөл тус тус байна. Тухайлбал зам тээврийн салбарт 12 төсөл, эрчим хүчний салбарт 10 төсөл, төрийн үйлчилгээний 6 төсөл, аж үйлдвэрийн салбарын 1 төсөл тус тус хэрэгжиж байна.

Хүснэгт 14. ТХХТ-ээр хийгдэх төсөл арга хэмжээний мэдээлэл, үе шатаар, тэрбум төгрөг

Төслийн үе шат	Төслийн тоо	Хөрөнгө оруулалт тэрбум ₮	Хувь %
1. Урьдчилсан үнэлгээ	10	3,683.6	12.0
2. Бүрэн шинжилгээ	15	19,779.3	64.4
3. Сонгон шалгаруулалт	4	3,362.6	11.0
4. Хэлэлцээр, гэрээ	1	1,569.1	5.1
5. Хэрэгжиж буй	1	2,305.0	7.5
Нийт	31	30,699.6	100

Хэрэгжилтийн үе шатаар нь үзвэл урьдчилсан үнэлгээний шатанд 10 төсөл, 15 төсөлд бүрэн шинжилгээ хийгдсэн, 4 төслийн сонгон шалгаруулалтыг хийх шийдвэр гаргаж, 1 төсөл хэлцлийн шатанд, 1 төсөл хэрэгжилтийн шатанд ороод байна.

Үүнд:

1. Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газраас санаачилсан Дулааны V дугаар цахилгаан станц төсөл нь “зураг төсөл-төсвийг боловсруулах-барих-ашиглах-шилжүүлэх” түншлэлийн хэлбэрээр 27 жил хугацаанд хэрэгжихээр гэрээ байгуулан, ажилдаа ороод байна. Төслийн анхны хөрөнгө оруулалтын 20%-ийг нийслэлийн бондын санхүүжилтээр хийх “холимог” санхүүжилтийн хэлбэртэй төсөл юм.
2. Мөрөн-Улиастай чиглэлийн 261.8 км хатуу хучилтай авто замын төслийн сонгон шалгаруулалт дуусаж, шалгарсан аж ахуйн нэгжтэй хэлцэл хийх ажил явагдаж байна. Энэхүү төсөл нь “барих-ашиглах-шилжүүлэх” түншлэлийн төрлөөр 25 жилийн хугацаатай, санхүүжилтийн хувьд холимог хэлбэрээр хэрэгжих юм.
3. Байдрагийн 30 МВт УЦС, Тавантолгойн 450 МВт ДЦС, “Тайван терминал” нүүрс тээврийн терминал, Хүннү хотын өөрийн эх үүсвэрээр цэнэглэх 90 МВт батарей

хуримтлуур, Улаанбаатар трамвай 1, 2-р шугам зэрэг төслүүдийн судалгаа дуусаж, сонгон шалгаруулалтын үе шат руу шилжээд байна.

Төрийн санаачилсан төслүүдээс бүрэн шинжилгээний шатанд ТЭЗҮ, Зураг төсөл, БОННУ хийгдэх шаардлагатай, санхүүжилт хүлээгдэж буй дараах төслүүд байна. Үүнд:

1. Дархан-Алтанбулаг чиглэлийн авто замын төсөл;
2. Чойбалсан-Бичигт-Зүүнхатавч чиглэлийн босоо тэнхлэгийн төмөр зам барих төсөл;
3. Улаанбаатар-Лүн чиглэлийн 101.7 км авто замыг 6 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчлэх төсөл;
4. Даянгийн боомтыг хатуу хучилттай авто замаар холбох бүтээн байгуулалтын төсөл
5. Дорнод аймаг дахь Чойбалсан нисэн буудлыг 4С болгон ашиглалтыг сайжруулах төсөл зэрэг болно.
6. Өмнөговь аймгийн “Турвансайхан” нисэх буудлыг 4D ангиллын болгон хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, ашиглалтыг сайжруулах төсөл;

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж болон төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн эх үүсвэрийг уялдуулан дэд бүтцийн төслүүдэд түлхүү чиглүүлснээр эдийн засгийн суурь нөхцөл сайжирч, үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээний өртөг буурах, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж байна. Мөн зам, тээвэр, эрчим хүч, инженерийн болон логиستيкийн дэд бүтцийн хүртээмж, найдвартай байдал нэмэгдсэнээр бүс нутгийн хөгжлийг дэмжих, эдийн засгийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, ажлын байр бий болгох, экспортын чадавхыг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн урт хугацааны өсөлтийн суурийг бэхжүүлэх боломж бүрдэх юм.

3.5.Орон нутгийн төсөв

Төсвийн тодотголын төсөлд орон нутгийн төсвийн суурь орлого, зарлагыг төлөвлөж, аймгуудад олгох санхүүгийн дэмжлэг 296.1 тэрбум төгрөг, дээд шатны төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ 1.4 их наяд төгрөг байхаар тооцлоо.

Хүснэгт 15. Аймгуудын санхүүгийн дэмжлэг (сая төгрөг)

Д/д	САНХҮҮГИЙН ДЭМЖЛЭГ	2026 Бат	2026 Тод	Зөрүү
1	Архангай	29,384.5	30,031.5	647.1
2	Баян-Өлгий	13,589.5	14,120.7	531.2
3	Баянхонгор	28,056.7	28,841.1	784.4
4	Булган	2,714.0	3,209.1	495.0
5	Говь-Алтай	13,181.7	13,632.8	451.2
6	Дундговь	577.0	21,936.9	21,359.9
7	Завхан	36,008.3	36,446.7	438.3
8	Өвөрхангай	22,847.9	23,566.1	718.2
9	Сүхбаатар	5,635.5	7,078.4	1,443.0
10	Увс	34,827.1	35,405.4	578.3
11	Ховд	878.1	13,309.2	12,431.1
12	Хөвсгөл	36,808.5	37,468.1	659.6
13	Хэнтий	25,165.5	25,900.3	734.7

14	Говь-Сүмбэр	5,008.8	5,176.1	167.3
НИЙТ		254,683.1	296,122.4	41,439.3

Хүснэгт 16. Дээд шатны төсөвт төвлөрүүлэх дүн (сая төгрөг)

Д/д	ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ	2026 Бат	2026 Тод	Зөрүү
1	Дорноговь	11,234.5	10,943.2	-291.2
2	Дорнод	1,937.8	1,800.1	-137.6
3	Өмнөговь	1,143,259.4	987,934.4	-155,325.0
4	Сэлэнгэ	10,338.1	10,038.2	-299.9
5	Төв	4,146.5	3,870.2	-276.3
6	Дархан-Уул	10,872.4	10,749.0	-123.3
7	Улаанбаатар	263,747.5	263,747.5	0.0
8	Орхон	92,550.9	90,240.9	-2,310.0
НИЙТ		1,538,087.0	1,379,323.6	-158,763.4

Орон нутгийн хөгжлийн сан

Аймаг, нийслэлийн Орон нутгийн хөгжлийн санд шилжүүлдэг орлогын шилжүүлгийн эх үүсвэр нь Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн эх үүсвэр болох ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, газрын тосны нөөц ашигласны төлбөр болон улсын төсвийн эх үүсвэр болох хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр, ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрөөс бүрддэг.

Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс аймаг, нийслэлийн Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээ 440.9 тэрбум батлагдсан бөгөөд хуульд заасан эх үүсвэрийн төлөвлөгөө өссөнтэй холбоотойгоор 563.6 тэрбум болж өссөн.

Хүснэгт 17. Орон нутгийн хөгжлийн сан (сая төгрөг)

Аймаг	2026	2026 ТОД	Зөрүү
1 Архангай	9,414.2	12,396.2	2,982.0
2 Баян-Өлгий	10,828.9	14,127.1	3,298.2
3 Баянхонгор	21,974.4	27,504.4	5,530.0
4 Булган	10,666.9	13,730.2	3,063.3
5 Говь-Алтай	19,801.8	25,416.0	5,614.2
6 Дорноговь	34,920.2	43,264.5	8,344.4
7 Дорнод	27,807.2	34,445.0	6,637.8
8 Дундговь	13,480.7	16,746.3	3,265.5
9 Завхан	11,862.2	15,432.7	3,570.5
10 Өвөрхангай	12,661.4	16,253.5	3,592.0
11 Өмнөговь	42,558.7	53,882.0	11,323.3
12 Сүхбаатар	20,827.5	26,271.0	5,443.5
13 Сэлэнгэ	24,972.6	31,546.6	6,574.0
14 Төв	22,891.4	29,466.8	6,575.5
15 Увс	12,455.4	16,279.5	3,824.1
16 Ховд	18,950.1	24,294.7	5,344.6
17 Хөвсгөл	14,593.2	18,843.3	4,250.2

18	Хэнтий	19,238.7	24,382.3	5,143.7
19	Дархан-Уул	12,586.4	16,294.9	3,708.5
20	Улаанбаатар	42,639.9	57,046.6	14,406.7
21	Орхон	30,640.9	39,255.7	8,614.8
22	Говьсүмбэр	5,118.2	6,680.9	1,562.7
НИЙТ		440,891.0	563,560.4	122,669.4

3.6.Төсвийн гүйцэтгэлд нөлөөлж болзошгүй эрсдэлийн тойм

Нэг. Ойрх Дорнодын мөргөлдөөний хурцадмал байдал: АНУ-Ираны дайнаас үүдэлтэй Ойрх Дорнодын мөргөлдөөн дэлхийн эдийн засгийн тодорхой бус байдлыг улам гүнзгийрүүлээ. Мөргөлдөөний хурцадмал байдал үргэлжилбэл Ормузын хоолойн тээвэрлэлт удаан хугацаанд тасалдаж газрын тос, байгалийн хий, боловсруулсан түлш болон бордооны нийлүүлэлтийг хязгаарлаж, үнийн өсөлтийг эрчимжүүлэх эрсдэлтэй байна. Тухайлбал, Дэлхийн банкнаас газрын тосны үнийг 2026 онд хамгийн ихдээ 95-115 ам.доллар/баррельд хүрч болзошгүй талаар дурдсан бөгөөд энэ нь улс орнуудын инфляцын дарамт нэмэгдүүлж, төв банкнууд хатуу мөнгөний бодлого хэрэгжүүлбэл хөгжиж буй орнуудын валютын ханшид сөргөөр нөлөөлөх замаар санхүүжилт болон өрийн үйлчилгээний зардлыг богино хугацаанд өсгөж болзошгүй байна.

Хоёр. ОХУ-Украины дайны хурцадмал байдал: Украины зүгээс 2026 оны II дугаар улирлаас эхлэн ОХУ-ын газрын тос боловсруулах үйлдвэрүүдэд томоохон цохилт өгснөөр ОХУ-ын газрын тосны үйлдвэрүүдийн үйл ажиллагаа доголдож, үйлдвэрлэлийн хэмжээ 30-45 хувиар буурах нөхцөлийг бүрдүүлээд байна. Улмаар ОХУ дотоодын зах зээлийн нийлүүлэлтийг тогтвортой байлгах зорилгоор газрын тосны бүтээгдэхүүний экспортыг хязгаарлаж байгаа нь дэлхийн газрын тосны нийлүүлэлтэд хүнд цохилт болж байна. Энэ нь Ойрх Дорнодын эрчим хүчний нийлүүлэлтийн тасалдалтай давхацсанаар дэлхийн түлш, шатахууны зах зээлд давхар нийлүүлэлтийн шок үүсгэж, хомсдол болон үнийн өсөлтийн дарамтыг гүнзгийрүүлж байна.

Гурав. БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт удааширах: БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2026 оны II дугаар улиралд 4.3 хувьд хүрч өмнөх улирлаас 0.8 нэгж хувиар буурсан. Үүнд, үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын үргэлжилсэн уналт болон дотоодын эрэлт суларсан нь голлон нөлөөлжээ. Түүнчлэн ОУВС-ийн 2026 оны 07 дугаар сарын тайланд БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2026 онд 4.6 хувьд хүрэхээр төсөөлсөн байгаа нь дунд хугацааны зорилтот түвшнээс доогуур үзүүлэлт юм. БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт удааширч, уул уурхайн бүтээгдэхүүний эрэлт буурснаар манай улсын нүүрс, зэс, төмрийн хүдрийн экспортын биет хэмжээ болон үнэд сөргөөр нөлөөлж, экспортын орлого цаашлаад төсвийн орлого төлөвлөсөн түвшинд хүрэхгүй байх эрсдэлтэй.

Дөрөв. Түлш, шатахууны нийлүүлэлтийн тасалдал: ОХУ-Украины дайн, Ойрх Дорнодын мөргөлдөөнөөс үүдэлтэй геополитикийн хурцадмал байдал нь газрын тосны үйлдвэрлэл, нийлүүлэлт болон олон улсын тээвэр, логистикт хүндрэл учруулснаар дотоодын түлш, шатахууны хэрэглээ хязгаарлагдах, импортын үнэ өсөх эрсдэлийг нэмэгдүүллээ. Монгол Улс шатахууны хэрэглээгээ импортоор бүрэн хангадаг тул гадаад зах зээлийн үнэ,

нийлүүлэлтийн өөрчлөлтөд мэдрэмтгий хэвээр байна. Нийлүүлэлт тасалдаж, үнэ өсөх тохиолдолд дотоодын шатахууны үнэ, тээвэр болон үйлдвэрлэлийн зардал нэмэгдэж, бараа, үйлчилгээний үнээр дамжин инфляцын дарамтыг өдөөхөөр байна. Улмаар аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа, эдийн засгийн идэвхжил саарч, төсвийн орлогод сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.

Тав. Инфляц зорилтот түвшнээс өндөр байх: Гадаад болон дотоод хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр инфляц зорилтот түвшнээс өндөр хадгалагдах эрсдэлтэй байна. Гадаад орчинд дэлхийн зах зээл дэх хүнс, шатахуун болон бусад түүхий эдийн үнэ өсөх, нийлүүлэлт тасалдах эрсдэл нь импортын инфляцыг өдөөж болзошгүй. Харин дотоодод цаг агаар, улирлын нөхцөл байдлаас шалтгаалсан хүнсний нийлүүлэлтийн хэлбэлзэл, тээвэр, үйлдвэрлэлийн зардлын өсөлт нь бараа, үйлчилгээний үнийг өсгөх эрсдэлтэй. Инфляц зорилтот түвшнээс удаан хугацаанд өндөр хадгалагдах нь өрхийн бодит орлого, худалдан авах чадварыг бууруулж, аж ахуйн нэгжийн зардлыг нэмэгдүүлэх замаар эдийн засгийн идэвхжилийг сааруулахын зэрэгцээ төсвийн хөрөнгө оруулалт, бараа, үйлчилгээний худалдан авалтын өртгийг өсгөж, төсвийн зарлагын дарамтыг нэмэгдүүлж болзошгүй.

Зургаа. Эрчим хүчний тасалдал: Монгол Улсын эрчим хүчний өнөөгийн хүчин чадал, сүлжээний найдвартай байдал нь өсөн нэмэгдэж буй эрэлтийг бүрэн хангахад хүндрэлтэй хэвээр байна. Ялангуяа өвлийн оргил ачааллын үед цахилгаан, дулааны хэрэглээ огцом нэмэгдэх, тоног төхөөрөмжийн гэмтэл, үйлдвэрлэлийн хүчин чадлын хязгаарлалт болон түлшний нийлүүлэлтийн доголдол зэрэг хүчин зүйлсээс шалтгаалан эрчим хүчний хангамж тасалдаж, хэрэглээг хязгаарлаж болзошгүй. Улмаар уул уурхай, боловсруулах үйлдвэрлэл, барилга, үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлж үйлдвэрлэлийн хэмжээ, ААН-ийн борлуулалт, ашигт ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй. Энэ нь эрчим хүчний салбарын санхүүгийн дэмжлэг, дэд бүтцийн засвар, шинэчлэл, нөөц эх үүсвэрийн зардлыг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ ААН-үүдийн төсөвт төвлөрүүлэх татварын орлогод сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй.

IV БҮЛЭГ: ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

4.1. Төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлтүүд

Төсвийн тодотголын төсөлд Монгол Улсын 2026 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээг 31.9 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 31.2 хувь, нийт зарлагын хэмжээг 34.0 их наяд төгрөг буюу 33.2 хувь, нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийг -2.0 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 2.0 хувьтай тэнцэх алдагдалтай байхаар төлөвлөлөө.

Хүснэгт 18. Нэгдсэн төсвийн үзүүлэлтүүд (тэрбум төгрөг)

ҮЗҮҮЛЭЛТ	2026 БАТ	2026 ТОД	Зөрүү
НИЙТ ОРЛОГО	35,253.8	36,172.2	918.4
Тогтворжуулалтын сан	367.7	826.8	459.1
Үндэсний баялгийн сан	2,956.1	3,415.4	459.3
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО	31,930.0	31,930.0	0.0
НИЙТ ЗАРЛАГА	32,980.0	33,978.0	998.0
Урсгал зардал	24,901.9	26,054.0	1,152.1
Хөрөнгийн зардал	8,568.5	8,414.4	-154.1
Эргэж төлөгдөх цэвэр зээл	-490.4	-490.4	0.0
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ТЭНЦЭЛ	-1,050.0	-2,048.0	-998.0
ДНБ-д эзлэх хувь	-1.0%	-2.0%	-1.0%

4.2. Төсвийн тусгай шаардлага

Нэгдсэн төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон байх: Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.3.а-д заасан шаардлагын дагуу зэс, нүүрсний үнийг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон бөгөөд 2026 онд зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнийг тонн тутамд 8,341.8 ам.доллар, нүүрсний тэнцвэржүүлсэн үнийг тонн тутамд 133.7 ам.доллар байхаар тооцлоо.

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь тухайн төсвийн жилийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 2 хувиас илүүгүй алдагдалтай, эсхүл ашигтай байх: Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6.1.2-т заасны дагуу нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл ДНБ-ий 2.0 хувиас илүүгүй алдагдалтай байхаар төлөвлөлөө.

Хүснэгт 19. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн ДНБ-д эзлэх хувь

	2026 Тод
Хуулийн хязгаар	-2.0%
Төсөөлөл	-2.0%

Тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн хувь, тухайн жилийн өмнөх дараалсан 12 жилийн эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн дунжийн аль ихээс хэтрэхгүй байх: Төсвийн тодотголын төсөлд нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлт 998.0 тэрбум төгрөг буюу тусгай шаардлагыг хангаж байна.

Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдэл нь тухайн жилийн оны үнээр тооцсон дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 хувиас хэтрэхгүй байх: Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6.1.4-т заасны дагуу Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлсэн үлдэгдэл 2026 онд хуульд заасан хязгаарт байхаар байна.

Хүснэгт 20. Засгийн газрын өрийн төсөөлөл, нэрлэсэн дүнгээр (ДНБ-д эзлэх хувь)

	2026
Хуулийн хязгаар	60.0%
Төсөөлөл	44.5%

4.3.Төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр

Монгол Улсын 2026 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 2,048.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай байгаа бөгөөд үүнийг Засгийн газрын гадаад хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрээр бүрэн санхүүжүүлэхээр байна.

V БҮЛЭГ: ХАВСРАЛТ

5.1. Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн тайлбар

1 дүгээр зүйл.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/3 дугаар зүйл:

3 дугаар зүйл - Монгол Улсын төсөвт 2026 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа болон бусад байгууллагын төвлөрүүлэх орлогын шинэчилсэн дүнг хүснэгтээр тусгасан.

2/6 дугаар зүйл:

6 дугаар зүйл - Монгол Улсын төсөвт 2026 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын зарцуулах зардлын шинэчилсэн дүнг хүснэгтүүдээр тусгасан.

3/14-16 дугаар зүйл:

14 дүгээр зүйл - Монгол Улсын 2026 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэгийн шинэчилсэн хэмжээг хүснэгтээр тусгасан.

15 дугаар зүйл - Монгол Улсын 2026 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын шинэчилсэн хэмжээг хүснэгтээр тусгасан.

16 дугаар зүйл - Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, газрын тосны нөөц ашигласны төлбөрийн төсөөлөл өөрчлөгдсөнтэй холбоотойгоор Монгол Улсын 2026 оны төсвийн жилд Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн шинэчилсэн хэмжээг хүснэгтээр тусгасан.

2 дугаар зүйл.

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралтаар баталсан "Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2026 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт" -ыг 1 дүгээр хавсралтаар өөрчилсөн.

3 дугаар зүйл.

Хуулиар оруулах өөрчлөлтүүдийг тусгана.

4 дүгээр зүйл.

Хуулийн дагаж мөрдөх огноог заасан.

5.2.Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан хууль тогтоомжийн төсөл

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан 8 хуулийн төсөл, 2 Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл:

1. Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
2. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
3. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
4. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
5. Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
6. Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
7. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
8. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл:

1. Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай
2. Монгол Улсын Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай

5.3.Олон нийтийн хэлэлцүүлэг

Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн олон нийтийн хэлэлцүүлгийг 2026 оны 7 дугаар сарын 29-ний өдрөөс эхлэн орон даяар цахимаар санал, асуулга хэлбэрээр зохион байгуулж, төсвийн тодотголын төсөлтэй холбоотой иргэдийн санал, хүсэлт, асуултыг нээлттэй утас, цахим шуудан болон шуудангаар хүлээн авч ажиллалаа.

Төсвийн тодотголын төслийн талаар олон нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй мэдээлэл хүргэх, иргэдийн оролцоог хангах, төсвийн бодлого, төсвийн зарцуулалтын талаар иргэд, олон нийтийн байр суурь, санал хүсэлтийг сонсох зорилгоор 2026 оны 8 дугаар сарын 07-ны өдөр олон нийтийн хэлэлцүүлгийг танхимын хэлбэрээр зохион байгуулсан. Тус хэлэлцүүлэгт иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөлөл, Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл, Үндэсний аудитын газар, Сангийн яам, Боловсролын яам, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны холбогдох албан тушаалтнууд болон бусад оролцогч нийт 125 хүн оролцож, төсвийн

тодотголын төслийн талаарх мэдээлэлтэй танилцан, санал, дүгнэлт гаргаж, асуулт асууж, хариулт авлаа.

Нийт ирүүлсэн санал, хүсэлт, асуулгыг агуулгын хувьд нэгтгэн үзэхэд төсвийн зардлыг үр ашигтай, хэмнэлттэй зарцуулах, шаардлагагүй болон давхардсан зардлыг бууруулах, нэн тэргүүний хэрэгцээтэй салбар, арга хэмжээнд төсвийн хөрөнгийг эрэмбэлэн чиглүүлэх, хүнс болон шатахууны үнийн өсөлтөөс иргэд, аж ахуйн нэгжид үзүүлэх дарамтыг бууруулах, 2026-2027 оны өвөлжилтийн эрчим хүчний найдвартай байдлыг хангах, нийтийн тээврийн хүртээмж, чанарыг сайжруулах, төрийн байгууллага болон төрийн өмчит хуулийн этгээдийн зардлын үр ашгийг нэмэгдүүлэх, төсвийн ил тод байдал, хариуцлагыг сайжруулах чиглэлийн санал, хүсэлтүүд давамгайлж байна.

Мөн олон нийтийн зүгээс төсвийн тодотголыг зөвхөн төсвийн орлого, зарлагын тоон өөрчлөлтөөр хязгаарлахгүйгээр эдийн засаг, нийгмийн цаг үеийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглүүлэх, төсвийн хязгаарлагдмал нөөцийг иргэд, эдийн засагт хамгийн өндөр үр өгөөжтэй арга хэмжээнд эрэмбэлэн зарцуулах шаардлагатай талаар санал гаргасан.

---o0o---